

ਕੰਦਰਸ਼ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆ ਦੇ ਵਿਸਾਈ ਮੇਲੇ ਤੇ ਚਮਕਿਆ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਰੰਗ, ਬੱਚਿਆ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਫਰਜਿਨੇ (ਕਲਵੰਡ ਉੱਡੀ ਧਾਰਾਵਾਂ/ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਦੇ ਸੈਟਰਲ ਵੈਲੀ ਵਿਖੇ ਫਰਜਿਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਿਰ ਹਰਿਆਲੇ ਬਾਗਾ ਦੇ ਸਹਿਰ ਕੰਦਰਸ਼ ਦੇ ਗੁਰੂਪਰ ਦੀਆਂ ਖੁਲੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ 24 ਵੱਡੀਆਂ ਵਿਸਾਈ ਮੇਲਾ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂਪਰ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਸਹਿਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਗਰਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਬਾਣ ਫਾਰਮ' ਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਖੇਡਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੱਕ ਉਮਰ ਦੇ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਬਾਸਕਟ ਬਾਲ ਦੇ ਮੈਂਚ ਵੀ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਲੱਗ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾ ਦੇ ਲੱਗੇ ਸਟਾਲ, ਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਘਰ 'ਸੁੱਖ ਆਲਾਂ' ਦੀ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ, ਮਫਤ ਡਾਕਟਰੀ ਕੈਪ, ਚਡੋਲ, ਰਾਈਡਾ ਆਦਿਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੰਨੇਰੰਜਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਸਤਾਰ ਜਾਜ਼ਾਉਣ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਹਣੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾ ਅਤੇ ਚੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰੰਗਦਾਰ ਪੁਸਕਾ ਵਿੱਚ ਏਧਰ ਉਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਸਹਿਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਗਰਾ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਹਣੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਗਾਇਕ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਂਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਖੂਬ ਮੰਨੇਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਥਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਕਵੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸੁੱਖੀ ਧਾਰੀਵਾਲ, ਕਵੀ ਪਿਸੌਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਂਦੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰੰਤ ਸਾਹੋਕੇ ਵਾਲੇ ਕਵੀਸਰੀ ਜੱਥੇ ਅਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਯੰਜਲ ਨੇ ਵੀਰ ਰਸ ਬੰਨਿਆਂ। ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਚੀ ਹੋਕ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬੀਬੀ ਸੋਤ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਸਿਖਾ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਪਿਸੌਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਨੱਜਵਾਨ ਗਾਇਕ ਪਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗੀਤ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿੱਚ

ਸਾਲਾਂ ਵਿਨੋਸ ਸਬਾਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਗਾਇਕ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਂਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਖੂਬ ਮੰਨੇਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਥਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਕਵੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸੁੱਖੀ ਧਾਰੀਵਾਲ, ਕਵੀ ਪਿਸੌਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਂਦੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਟੇਜ ਰਾਹੀਂ ਸਬਾਨਿਕ ਕੰਦਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਿੱਧਾ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਸਾ ਗਰੁੱਪ, ਜੀ. ਐਚ. ਜੀ. ਡਾਂਸ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗਤੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਸਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਰੰਗ ਬੰਨਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾ ਵੱਲੋਂ ਫਰੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪਕੜੇ, ਲੱਛੂ, ਜਲੇਬੀਆਂ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ

ਸਲਾਹਣਯੋਗ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਾਣੇ ਲਾਏ ਸਟਾਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕਰ ਖੂਬ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਡਾ. ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾਂ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ ਆਦਿਕ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਸੀਮਤੀ ਆਸਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਗ ਬਹਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਾਇਰਾਨ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ। ਸਮੂਹ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੱਲਿਆਂ ਇਹ ਵਿਸਾਈ ਮੇਲਾ ਅੰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਅਮਿੱਤ ਯਾਦਾਂ ਛੱਡਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਸ.ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿਆਝਾ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਆਰ.ਐਮ.ਸੀ.ਐਮਰਜ਼ੈਂਸੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਫਾਲੁਰ ਦਾ ਦਾਨ

1960 ਦੇ ਕਰੀਬ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿਆਝਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਰ ਤੇ ਯੂਬਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ 1967 'ਚ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਖਤਰ 'ਚ ਪਤ੍ਰਾਈ ਕਰਨੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

50 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਬਿਜਨਸ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਉਤਰੀ ਤੇ ਮੱਧ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੱਡ 'ਚ ਲੈ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੈਰੀ ਬਿਆਝਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦੀ ਬੀਬੀ ਅੱਜ ਪੁਰੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹਨ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿੱਚ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਤੇ ਹੋਂਤਰੇ-ਹੋਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ-ਬੈਠ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਸ.ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿਆਝਾ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ

Mann Insurance Brokers Inc.

DBA Global Green Insurance Agency of the Bay Area
4 Union Square #E, Union City, CA 94587

Gurdawar Singh
Lic.# OF34231

ਆਟੋ, ਘਰ,
ਬਿਜਨਸ, ਲਾਈਫ
ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ
ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

PROGRESSIVE®

MERCURY
INSURANCE GROUP

Safeco
Insurance
A Liberty Mutual Company

Ph: 510-487-1000

mann@ggiausa.com

**ਮਹਦਾਨਾ
ਮਰਦੀ**
**ਪੁਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ
ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ**

ਅਸਰ 3 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਜਵਾਨੀ ਮਾਣੋ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਫਰੇਂਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਂਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਂ ਤਕਲਿਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ਾਰ ਓਬਰਾਈ

ਚੰਗੀ ਵਰਤੋਂ

ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2015-2016 ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਮਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਖੁਕਤ ਜੱਜ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਦਰਾਮਲ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤਸਰ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੰਖਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੱਤੜਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਭਾਰ ਪੈ ਗਏ ਸਨ।

ਸਪੱਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਸਟਿਸ
ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਨਿਆਂਏਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰ
ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਲੀਸ
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ
ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜ਼ ਦੀ
ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ
ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਵਧਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਛੈਸਲਾਕੁਨ
ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਸ ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ, ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੁਝ
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ
ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ
ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਵਧੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ
ਬਰਗਾੜੀ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ

ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਤਣਾਅਪਰਨ ਤੇ ਗੁੰਝਲਾਦਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਸੁਰੋਸ ਅਰੋਤਾ ਨੂੰ ਡੀਜ਼ੀਪੀ ਲਾਇਆ। ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਰਗੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਕੇ.ਐਸ.ਚਾਵਲਾ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਲੰਭੇ
ਗਈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆ
ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਪਸੁਤਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਵਤ
ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ :
ਚਾਵਲਾ
ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਾਇ
ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦ
ਰਿਹੇਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੜ ਨਿਆਂਏਕ ਜਾਚ ਦੇ ਹੁਕ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਰਿਟਾ.) ਪੰਜਾਬ
ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਆਪਾਰ
ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਲਈ ਜਾਣ

ਰਿਪੋਰਟ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬੇਅਦਵੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ੍ਰੀਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਬਰਗਾੜੀ ਵਿਖੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਬਰਗਾੜੀ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਪਲੀਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ
ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਫੈਲਿਆ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੋਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੁਲੀਸ
ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੇਰਬਦਲ ਹੋਏ। ਅਕਾਲੀ-
ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੇਜ਼ ਹੋਈ। ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਕੁਝ
ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪੁਲੀਸ ਰਿਪੋਰਟ
ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ
ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰੀਆਂ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਵਿੱਪੁ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਕਿਹਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਜੂਡੀਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਂਡਾਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤਿਹਾਂ ਤੋਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਨਵਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਵਾਇਦ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਰਕਾਰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਵਾਧਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸਾਰਬਿਕ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਪੁਲੀਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀਬੀਆਈ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਾਇ-ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੜ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਰਿਟਾ.) ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਰੈਲੀਆਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਤੁਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ 10 ਨਵੰਬਰ 2015 ਨੂੰ 'ਸਰਬੰਧ ਖਾਲਸਾ' ਸੰਝਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਡਕਾਊ ਮਤਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਾਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸਹ ਆਉਣਾ ਸੁਣ ਗੇ ਤਿਆ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ
ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਸ਼ਰਵਾਰ
ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।
ਗਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀਬੀਆਈ
ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਪਲੀਸ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਓਧਰ ਸੀਬੀਐਸੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵਿਸਾਰੇ ਅਸਲ ਲੋਕ ਮੁੱਦੇ

जाज्ञा खधरां सुणाउटींआं अडे सिधाउटींआं हुण बत्ता
वैडा कारोबार बण गिआ है। मीडीआ दा केम केवल
जाणकारीआं देणा ही नहीं हुंदा बलकि खधरां दे पिंडे
हृषीआं हकीकडं अडे कारनां नूँ वी लेकं साहमहे
उजागर करना हुंदा है। साडीआं अखबारां काढी हैं द
उक इस संभयी सुचेत अडे सुहिरद वी हन। पर दुसे
पासे निउज चैनलां बारे इह कहि सकदे गं कि इह
हुण सुचानावां दे दुजे सयनां नालै वैण सकडीसाली हो
के लोक मनां 'ते प्रूभाव पाउण लगे हन। निउज चैनल
जौ जिआदातर यनाढ कंपनीआं क्वारोबारीआं दे हन,
हुण किसे विअकडी विसेस दी हवा बणाउण, वैडे-
वैडे मसलिआं दी हवा कंदूण अडे निगुटीआं गंलां नूँ
तैरै तैरै।

ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਚੈਨਲ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਚੈਨਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੱਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਬਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੂਰ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਹਿਤ ਤਕ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਚੈਨਲ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸਰੋਰੇ ਜੋਤਿਸ਼, ਹੱਥ ਰੇਖਾ, ਵਸਤੂ ਸਾਸਤਰ, ਅੰਕ ਮਾਹਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਨ੍ਹੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਖੰਡੀ ਮਾਹਿਰ ਆਪਣਾ ਸੌਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹੋ ਚੈਨਲ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਸਾਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹੋਣਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸੇਬਾਜ਼ ਖਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਸੇਬਾਜ਼ ਸਦਾ ਅੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪਿਛੇ ਧਰੀਆਂ ਧਰਾਈਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਖਬਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਐਕਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ “ਆਜ ਕੀ ਸਭ ਸੇ ਬੜੀ ਖਬਰ....ਹਮ ਆਪ ਕੋ ਦਿਖਾਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ਆਜ ਕੀ ਸਾਥੀ ਸ਼ਹੀ ਮੁੜ੍ਹਾਂ”

ਅਜ ਕਾ ਸਬ ਬੜਾ ਕਥਰਾ।
ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ
ਆਮ ਲੋਕ ਚੰਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਵਕਾਂ ਨੂੰ
ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਆਮ
ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਉਂਕਿ ਆਜ ਕੀ ਸਬ ਬੇ ਬੜੀ ਖ਼ਬਰ
ਦਾ ਅਗਲਾ ਵਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ— “ਚਾਂਦ ਨਿਕਲਾ, ਵਰਤ ਟੁਟਾ।”
ਤਥੀ ਵਾਤ ਕਿਸੇ ਐਕਤਰ ਜਾਂ ਤਿਕਤਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਪ ਲੱਗਾ

ਜਾਣਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਖਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਸੀਰੀਅਲ
 ਦੀ ਕਿਸ ਅਦਾਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਪਹਿਨੀ ਹੈ,
 ਇਹ ਵੀ ਹੁਣ ਅਹਿਮ ਖਬਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਦਾ ਗਾਂ ਨੂੰ
 ਪੇਡਾ ਚਰਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁਣ ਬਚੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਧਰਮ
 ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਚਤੁਾਉਣ ਨਾਲ ਕਿਸ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਖਬਰ ਬਣਾ
 ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ
 ਔਕਤਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਸੰਵੇਦਨਾ
 ਤੱਖਦੇ ਹਨ?

ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ
'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ
ਬਹਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਧਰਮ
ਗੁਰੂਆਂ, ਸੁਆਮੀਆਂ, ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ,
ਧਰਮ ਮਜ਼ਹਬ, ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤੂੰ
ਤੂੰ-ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਰੱਜ
ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਦੇਸ਼
ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਭ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਧਰਮ
ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਗਤੀਵਿਹਿਆਂ ਹੀ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹਨ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਘਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਘੱਟ ਉਸਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਚ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਲੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-
ਵੱਡੇ ਸਹਿਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਹਕ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ
ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ
ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ગુરચરન સિંહ નુરપત્ર

ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸ ਭਾਗ ਤੇਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ, ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਯੂਧੀ ਆਦਿ ਦੇ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਲੋਕ ਭਿਆਨਕ ਅੱਤੜ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਤਰਾਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਹ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਉਤਪੱਨ ਹੋਏ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧਤ ਕੀ-ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਰੋਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਦਮ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਰੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਲਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਚੱਲਦੀ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਲ੍ਹੇ ਲੋਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਆਟਾ-ਦਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਢ ਜਿਹੇ ਮੁਾਵਜੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਸਤੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਵਿੱਦਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਤੀਰਤ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਛੀਸਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਡੱਗਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵੋ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੋਕ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਵਨ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਫਿਰਕੁੰਝ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਤਾਂ ਪੰਥਿਆਬੀ ਬਹਿਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਖ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਤ ਪਾਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਟੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਨ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਗਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਤਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਾਲ ਲੋਕ ਤਰਾਹ-ਤਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ। ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ
ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ
ਲੋਕ ਹਾਲੋ ਬੇਹਾਲ ਹਨ। 45 ਫੀਸਦੀ ਜਨਤਾ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅੰਡੇ
ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਂਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ
ਮਨੋਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ^k ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਕੀ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ
ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸਰਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀਆਂ
ਜਾਂਦੀਂਹਿਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ
 ਲਈ ਮੁਰਤੀਆਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ
 ਹਨ, ਪਰ ਦੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ
 ਤਕ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ
 ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ
 ਰੁਪਏ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ, ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ
 ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ
 ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਮਾਮੂਲੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ
 ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ
 ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ
 ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੰਡਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਰ
 ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ

ਸਮਝ ਤ ਬਾਹਰ ਹੋ।
 ਆਬਾਦੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭਿਸਟਾਚਾਰ, ਗਰੀਬੀ
 ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪਾਤਾ, ਬਿਜਲੀ, ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ,
 ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਰੇਤਾ, ਬੱਚੀ, ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ
 ਖਣਿਜਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਦੀ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ, ਕਾਲਾ ਧਨ,
 ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ, ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘਰ
 ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਆਦਿ
 ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ
 ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਡੇ ਹੋਏ ਮੁੱਦੇ ਹਨ।
 ਇਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਨਤ ਲੜਨੀ ਜਾਹੀਰੀ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਪਸਾਊ ਏਕੇ ਕਵਾਊ

ਡਾ: ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਉ
408-634-2310

ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੜਾਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਕੇ ਪੱਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸਰਧਾਲੂ ਗੋਲਕਾਂ ਤੋਂ ਚੌਥਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗ ਕੇ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਿਸ਼ਨ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਬਣਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇਣਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਲਾਂਘਾਂ ਭਰ ਕੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਗਿਨ-ਬੋਸੋਨ ਪਾਰਟੀਕਲ ਭਾਵ ਰੱਬੀ-ਕਣ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਗ ਰਚਨਾ ਦੇ ਰੱਹਸ ਨੂੰ ਧੂਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡੀ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਾਰਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਰਬੀਨੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 14.7 ਬਿਲੀਅਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਦੱਤਦਾ ਹੋਇਆ ਅਪਣੇ ਮੁੱਲ ਸਬਾਨ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਬਿਲੀਅਨ ਲਈਟ ਸਾਲ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤਹਿਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਿੰਗ-ਬੈਂਗ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰੋਤੜਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡੀ ਰਚਨਾ ਇਕ ਅਚਨਚੇਤ ਧਮਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਖਰਾਬ ਮੀਲ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਇਕ ਅਤਿ ਨਿੱਕੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸਾਇਦ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਸਲ ਮੌਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ "ਕੀਤਾ ਪਸਾਊ ਏਕੇ ਕਵਾਊ" ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹੀ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੈਰਵਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਮਰ ਭਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਤੀਖਣ ਦਾ ਰਸ਼ਾਨਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਨਚੋੜ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮੂਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਉਲੀਕੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਿੰਗ-ਬੈਂਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਖਬਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਬਨਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਸ਼ਨੀ ਸਮੂਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੌਦੀ ਅਨਗੋਲੀਆਂ ਹੀ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤੇ। ਸਾਇਦ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਘਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦਾਰੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਖੋਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮਸ਼ਕੱਤ ਘਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਕਠਿਨ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕਤਾਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੋਣਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿੱਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਇਂਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਕੇ ਰਾਕਟ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ, ਰੇਲ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਤਰ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਪਤ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਭਾਅ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਗਿਆਨ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਇੱਦਾਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਰਿਕ ਕਹਿ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਰਿਕ ਕਹਿ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪ ਵੀ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਕ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਸਾ ਆਗਸਾ ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੁੱਕ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਦੋ ਰੱਬਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਇਂਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਕੇ ਰਾਕਟ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ, ਰੇਲ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਤਰ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿੱਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਇਂਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਕੇ ਰਾਕਟ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ, ਰੇਲ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਤਰ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਜਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਪਤ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਭਾਅ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਗਿਆਨ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਥਾਪਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਕ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਸਾ ਆਗਸਾ ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੁੱਕ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਕ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਸਾ ਆਗਸਾ ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੁੱਕ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

‘ਮੇਰੇ ਰੀਧ ਪੈਂਡੇ’ ਸੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ

ਸਾਡੀ ਨਿਰਭਰਤਾ

ਸੁਰਿਦਰ ਸੁੱਨੜ
530-691-6378

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੂਲਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਸਾਡੇ ਡੱਲੇ ਫਰਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਈਏ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਬਣਾਏ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਧਰੇ ਪਤਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ, ਕੰਨ, ਲੱਤਾਂ, ਪੈਰ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰ ਕੰਚਨ ਦੇਹੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ-ਪਿਛ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਡੋਹਡਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ। ਇਹ ਜੋ ਡੋਹਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਅ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ, ਹਰ ਕਾਮਯਾਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜਾਣਣਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦੂਦੂ ਦਾ ਇਥ ਸੇਅਰ ਹੈ:

‘ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੋਂ ਬਦਲਨਾ ਹਮ ਨੇ ਠਾਣਾ, ਜਿੰਦਾ ਵੇਂ ਹੈ ਜੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੋ ਬਦਲ ਦੇਤੇ ਹੈਂ।’

ਸਾਡੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰਤਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਇਕੱਠੇ ਉਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਰਲ ਕੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਣੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ- ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਇੱਕੋ ਮੱਤ। ਸਿਆਣੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ ਅਸੀਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਣਾ, ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੀ ਹੋਉ। ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਜੂਦ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੂਲਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਸਾਡੇ ਡੱਲੇ ਫਰਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਈਏ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਬਣਾਏ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਧਰੇ ਪਤਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ, ਕੰਨ, ਲੱਤਾਂ, ਪੈਰ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰ ਕੰਚਨ ਦੇਹੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ-ਪਿਛ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਡੋਹਡਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ। ਇਹ ਜੋ ਡੋਹਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਅ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ, ਹਰ ਕਾਮਯਾਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜਾਣਣਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦੂਦੂ ਦਾ ਇਥ ਸੇਅਰ ਹੈ:

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕਾਬਲ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕਾਬਲਾਈਅਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਕ ਸੇਅਰ ਯਾਦ ਆਇਆ ‘ਖੁੱਦੀ ਕੇ ਕਰ ਬੁਲੰਦ ਇਤਨਾ ਕਿ ਹਰ ਤਕਦੀਰ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਬਦਾ ਥੰਦੇ ਸੇ ਪੁਛੇ ਬਤਾ ਤੇਰੀ ਰਜਾ ਕਿਆ ਹੈ।’ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਈਏ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਬਣਾਏ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਧਰੇ ਪਤਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ, ਕੰਨ, ਲੱਤਾਂ, ਪੈਰ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰ ਕੰਚਨ ਦੇਹੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਡੋਹਡਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਡੋਹਡਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ। ਇਹ ਜੋ ਡੋਹਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਅ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ, ਹਰ ਕਾਮਯਾਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜਾਣਣਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦੂਦੂ ਦਾ ਇਥ ਸੇਅਰ ਹੈ:

ਸਾਡੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰਤਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਇਕੱਠੇ ਉਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਰਲ ਕੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਣੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ- ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਇੱਕੋ ਮੱਤ। ਸਿਆਣੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ ਅਸੀਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਣਾ, ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੀ ਹੋਉ। ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਜੂਦ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਾਣ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਦੱਲੋਗੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੀ ਕੀ ਕਰਿ ਦੇਣਗੇ ‘ਆਪ ਮਾਂ ਮੰਗਦੀ ਪੰਜਾਹ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲ।’ ਸਾਡੇ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਵੱਡਲੈਂਡ ਹਿਲਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੋਰੀ ਦੇ 7-11 (ਸੈਵਨ ਇਲੈਵਨ) ਸਟੋਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ ਅਸੀਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ

ਸ. ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਵਿਧਾਇਕ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਪਹੁੰਚੇ

ਹੋਵਰਡ- 25 ਅਪੈਲ ਦੇਰ ਸਾਮੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਮ (ਏ. ਵਨ ਇੰਡੀਅਲ ਵਾਲੇ) ਦੇ ਗੁਹਿ ਵਿਖੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੁਖ-ਬਾਂਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਗਲੇਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਕਰ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ

ਕਲੋਡੀਅਨ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਇੱਜਤ ਨਾਲ ਆਓ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੀਫ ਮਾਨੀਸਟਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇੱਜਤ ਮਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਇਸ ਨਾਲ ਘਟੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਵਧੇਗੀ। ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ

ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੱਤੀ ਕਰੇਗਾ।

ਸ. ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਠੰਢੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ. ਤੱਕ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਸਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਡੋਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬਾ ਤੱਤੀ ਕਰ ਸਕੇ।

ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਮਿੰਡਰ ਵੀ ਆਏ।

ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਜਾ ਜੀ ਅਟਾਰੀ ਰਤਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਛਿੱਲੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਤੇ ਸ. ਵਡਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੱਛਿਉਂ ਇਕ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਡਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣਨ ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਕਾਢ, ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਉਪਯਾਂ ਦੀ ਕਾਢ, ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਦਰਿਆਫਤ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਜੀਵਾਦ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਪਤਾਅ ਦਾ ਅੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸੀ ਤੋਂ ਬੇਗਾਨਾਪਣ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਝਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪਨੀਰ ਬਿੱਡਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਦੱਗੀ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਝਿਆਲ ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨੇਪਣ ਦੇ ਕਲਾਬੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖੁਰਾਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬੇਗਾਨੇਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗਿਰਝਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਡੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬਟੇਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਲਾਵੀ (ਅਫ਼ਰੀਕਾ) ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਬਖਤਾਵਰੀ ਕਾਰਨ ਪੱਕੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪੈਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਉਜ, ਪੱਕੇ ਘਰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਹਲੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਉਜਾਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਰੂਪ ਹਨ। ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸੀ। ਉਤੇ ਭੁੱਖ-ਪ੍ਰੀਤ ਦੇਸ਼ ਸਮ-ਸਮਾਜ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰਦੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਸੰਜਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਛੇਤਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸੋਂ ਦੇ ਸੰਜਮ ਕਾਰਨ ਮਾਰਕੀਟ ਪਸਾਰੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੰਤ ਹੋ ਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਚਾਲੀ-ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਨਵੇਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਅਸਵਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਬਣਨ ਸਦਕਾ 1950-90 ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀ ਉਪਜ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਚਾਰ ਗੁਣਾਂ। ਇਹੀ ਮਿਸਰ ਤਾਂ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਕਣਕ-ਬੰਦ

ਸੀ। ਘਰ-ਘਰ ਰੋਣਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦਾ (ਪੁਰਾਣਾ) ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 70 ਫੀਸਦੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੇ ਛਿਤਕਾਅ ਤੋਂ ਦਸ

ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਂਸ

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਕਿ ਸਤਕਾਂ ਤਾਂ ਬਣੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਅੰਨ-ਆਗਾਰ (ਸਿਲੋ) ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੇਪੀ (ਸਿਲੀਪੀ ਭਾਵ ਲੁਹਾਰ, ਤਰਖਾਣ, ਘੁਮਿਆਰ ਆਦਿ) ਵੀ

ਖੇਡੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਖੇਡੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਭਲਕ ਸੀ। ਕਣਕ-ਚਾਵਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੇ ਸੇਪੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਵਿਹੜੇ ਜਾਂ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ, "ਇਹ ਕੀਹਦੀ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 23 ਤੇ)

ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ

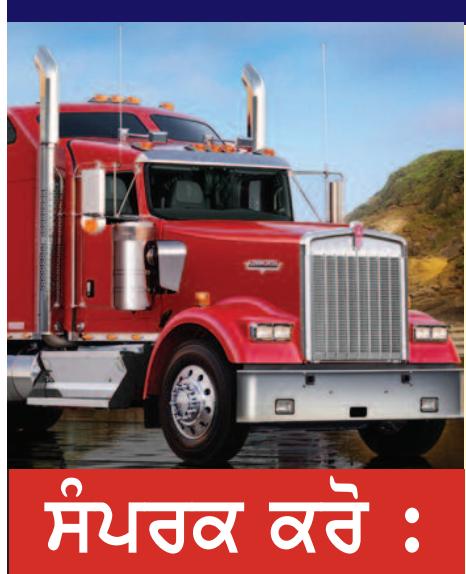
ਇਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਫੀਜ਼ਲ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਤਨਖਾਹ \$80,000.00 ਸਾਲਾਨਾ, ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

206-209-8878

20607 State Route 9 SE
Snohomish, WA 98296

Work98296@gmail.com

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਸਟਾਕਟਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਬੀਸਲਾ ਟਰੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਲਈ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
209-479-0242
bisla01@aol.com

PAMMA

LAW FIRM

Sukhraj S. Pamma
Attorney At Law
pammalaw@gmail.com

BABEL

IMMIGRATION LAW, LLP

Magda Tatiana Reyes
Attorney At Law/ Abogada
treyes.babelimmigrationlaw@gmail.com

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph 530-329-8424 Fax 530-777-3900

855 Harter Parkway, Suite 305 Yuba City, CA 95993

ਬੁਲਿੱਟ ਤਾਂ ਰੱਖਿਐ ਪਟਾਕੇ ਪਾਊਣ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਉੱਡ੍ਸੂਨ੍ਹ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਫ਼ਨੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਫੇਨ ਤੇ ਫੇਨ ਕਰੀਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੇਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰੀਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਆਈ ਫੇਨ ਸੈਵਨ। ਲਿਜਾਓ ਤਾਂ ਸੱਤ
ਅੱਠ ਸੌ ਡਾਲਰ 'ਚ ਰਗਤੇ ਗਏ ਨਾ ਲਿਜਾਓ ਤਾਂ ਮੁੰਹ ਮੋਟਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲੀ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੜਨ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਵਾਲਾ
ਰੱਖ ਲਿਓ। ਚਾਰ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਦ ਆਪਣਾ
ਸੈਮੰਸ਼-4 ਗੈਲੈਕਸੀ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੰਹ
ਛਿਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਿਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ
ਏਨਾ ਬੈਕਵਰਡ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ
ਹੈ ਨੀ, ਬਾਪੂ ਵਾਲੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਕਰਿਦੇ
ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵਿਹਲਤ
ਅਖਵਾਉਣੋਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਫੇਨ ਦੀ ਝਾਕ ਨਹੀਂ
ਰੱਖਿਦੀ। ਮਿਹਨਤ ਕਰੀਦੀ ਐ ਤੇ ਸਦੇ ਰਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ
ਕੋਈ ਚੁਕਿਆ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਪੈਲੀ ਤੇ ਲਿਮਟ ਚੁੱਕੀ ਐ।
ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਚਰਾ ਜਿਹਾ ਹਸਾ ਹੱਸੀ ਜਾਣ,
ਕਰਿਦੇ ਏਹੋਨੇ ਨੀ ਬਦਲਣਾ।

ਇਹ ਹਾਲ ਇਕ ਅੱਧੇ ਚੋਬਰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ
 ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸੌਕੀਨਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨਖੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ
 'ਪੱਤੇ ਦਾ ਸੌਕੀਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੱਤੇ
 ਪਿਛ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਚੋਬਰ ਲੀਡਾ-ਲੱਤਾ
 ਪਹਿਣਣ ਦੇ ਸੌਕੀਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਣ ਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਪੱਤੇ
 ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੱਲੋ-ਪੱਤੇ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਕੇ
 ਕੋਈ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ। ਬਰੈਂਡ ਕੱਪੜੇ ਚਾਹੀਏ ਐ, ਭਾਵੇਂ
 ਨਕਲੀ ਹੀ ਹੋਣ। ਸਿਹਤ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਪੈਟਾਂ
 ਤੰਗ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੋਟ ਉਚੇ-ਉਚੇ। ਵੇਖ ਕੇ ਤਰਸ
 ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਵਿੱਖ।
 ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਗੀਤ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਆਮ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:

ਉਹਨੇ ਘੁੰਮਣ ਘੁਮਾਉਣ ਨੂੰ ਬਾਰ ਰੱਖੀ ਐ
ਬੁਲਿਟ ਤਾਂ ਰੱਖਿਐ ਪਟਾਕੇ ਪਾਉਣ ਨੂੰ..

ਬਾਰ ਇਕ ਜੀਪ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਰ ਹੀ ਸਮਝੀ ਗਿਆ ਪਰ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਜੀਪ
ਵੇਖੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ 'ਬਾਈ ਗਾਣਾ' ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਬਾਰ ਲਈਟ
ਐ। ਹੋਊ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਲੱਖ ਦੀ। ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਬੁਲਿਟ
ਵੀ ਹੈਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਬੀ ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਲਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, ਛੋਟਿਆ ਪਤ੍ਰਿਆ ਕਿਨਾਹ
ਕੁ ਐ? ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਬੀ ਪਲੱਸ ਟੂ 'ਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ,
ਫਿਰ ਹਟ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੁੰਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ
ਜਕਿਆ ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਲੈਣ ਤੇ ਖੱਲ੍ਹ ਗਿਆ।
ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਬੀ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਡਲਿਵਰੀ
ਕਰਦਾ ਹੁੰਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਪੀਜਾ ਡਲੀਵਰੀ ਕਰਦੈ? ਕਹਿੰਦਾ

ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਮੁੰਡੇ ਕਰਦੇ ਸੈਰ ਸਪਾਨ
ਘੱਟ ਕਮਾਈ, ਉੱਤੇ
ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਅੰਨਦਾਤੇ ॥

A professional portrait of a man with a beard, wearing a white blazer over a blue dress shirt and a patterned tie. He is looking slightly to the side. The background is blurred greenery.

ਲੋਕ ਹਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਕਮਲੀ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਰਬਾਦੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਬਲੈਕੀਏ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਲੈਕ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਨਸ਼ਾ ਖਰੀਦਣਾ ਤੇ ਵਰਤਣਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਵੱਸ 'ਚ ਹੈ। ਉਸੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਈ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਵਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਨੀਂ ਨਸ਼ੇ ਕਰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਕਮਾਈ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੀਰੀ-ਸਾਂਝੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਖਦੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਬੰਡੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਿਕ ਦੇ
ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਬੇਖਦੇ ਸਨ। ਪਿਛਿ-ਦੂੱਧ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ
ਅੱਜ ਦੇ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਨਸੇ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਲਾ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ।
ਕਈਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਟੀਕੇ ਲਾ ਕੇ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਚ ਕੈਸਲ ਹੋ
ਗਿਆ, ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਾ ਨੀ ਤੇ ਹਿੱਕ ਪਾਟ ਗਈ। ਕੀ ਖੜ੍ਹਾ ਇਹੋ
ਜਿਹੀ ਖੇਡ ਬਿਨਾਂ। ਜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਇਹ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਲੱਗ
ਜਾਣ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ
ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣ੍ਹ।
ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਾਨ ਮਰਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗੀਤ
ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਦੀਕ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਗਇਆ ਸੀ:
ਗੱਭਰੂ ਜਵਾਨ ਸਾਰੇ ਪੱਟ ਦਿੱਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ
ਲਹੁ ਦਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਵਿਚ ਤੇਪਾ

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੰਗ ਭੁਜਦੀ
ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸੜਕ ਤੇ ਠੇਕਾ।
ਕਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੋਈ ਚਿੰਤਾ ਅੱਜ ਸੱਚ ਹੋ
ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਠੇਕਾ ਹੈ, ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦੋ-
ਦੋ। ਲੋਕ ਦੁੱਧ ਵੇਚ ਕੇ ਦਾਰੂ ਰੂਪੀ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਰਹੇ ਹਨ।
ਚੋਬਰ ਬੁਲਿਟ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਾਪੂ ਪੱਥਾ ਨੀਰਾ ਲੈ
ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:
ਪੱਥਾ ਨੀਰਾ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਹੈ ਬੁੜਾ ਰੱਖਿਆ
ਬੁਲਿਟ ਨਾਂ ਕੌਮਿਆ ਪਟਾਕੇ ਪਾਇਆ ਕੰਨੀ।

ਦਸ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਬੰਚੇ
ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਪੈਸ਼ਨ
ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਸੀ।
ਸੰਰਿਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ
ਮੈਂ ਇਸ ਨਸੋਂ ਦੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ- ਬਾਏ
ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ, ਨਜ਼ਾਰਾ ਈ ਆ।

ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਕ ਹਨ। ਨਸੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ
ਹੋਈ ਘਰਵਾਲੀ ਜਵਾਕ ਛੱਡ ਕੇ ਪੇਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸਦੇ
ਮਾਂ-ਪਿਅਥ ਬੁੰਚੇ ਵਾਰੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ
ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਆ
ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੋ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ
ਗੁਜ਼ਾਰ। ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ’ਬਾਈ ਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੈਂਨੂੰ ਮਾਡ
ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਐਸ਼ਾਂ ਕਰੀਦੀਆਂ।’ ਨਾਲ ਦਾ ਆਤੀ ਕਹਿੰਦਾ
ਬਾਚੀ ਅਜ ਟਾਈ ਲੜਾਂਦੇ ਆਪਣੇ ਆਰੇ ਚਿੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਾਹੇ

ਫਰਜ਼ਨੇ ਵਿਖੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਜੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਕੀਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਪਾਰਟੀ | ਭਰ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਰੱਭਰੂ ਵਿਛੜ ਗਿਆ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ/ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਇੰਡੀਅਨ ਉਵਰਸੀਅ ਕਾਂਗਰਸ ਸੈਂਟਰਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਪਾਰਟੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਤ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੂਸੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੌਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝਾ ਪਾਈ। ਸਥਾਨਕ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁੰਖ ਆਗ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੇਤਾ ਨੇ ਸਭ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਆਤਮ 'ਐਨ ਆਤ ਆਈ' (NRI) ਦੀ ਲੜੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਪਾਂ ਦੀ

અસરા

ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਕਿ ਤੁਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ
ਸਵਾਲ ਕਰਨਗੇ ਤੁਰਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ।
ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਡਿੱਗ ਗਏ
ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਸੰਭਲੋ ਗਿਰਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ।
ਮੇਰਾ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ
ਮੇਰੀ ਚਰਿੰਤਰਹੀਣਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ,
ਚਾਰ ਸਿਆੜ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਵੈਲੀ ਹੀ ਹੋਵੇ
ਮਾਪੇ ਸਵੀਕਾਰ ਲੈਣਗੇ
ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਅੋਰਤ ਹਾਂ
ਏਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਚਾਣਾ,
ਕਿੰਦਨ ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਮਾਂ ਤੇ ਨੂੰਹ ਹੋਵਾਂ
ਇਹ ਸੁਪਣੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਆ ।
ਜਦ ਮੇਰਾ ਨਾਮ
ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਗੁੰਜਦਾ
ਤਾਂ ਸਭ ਬੋਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲਾ
ਉਹ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ।

25 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਕਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਸੀ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸਲੋਹ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਵਾਸ। ਤੇ ਹੁਣ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਾ ਅਪੈਲ 19, 2017 ਨੂੰ ਇਕ ਟਰੱਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹਾਦਸਾ Sayre, Okahoma, USA, Mile 17 on Highway 40 East State ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਸਕਾਰ 7510 Ridge Road Parma OHIO 44123 ਆਉਂਦੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਅਪੈਲ 29, 2017 ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਹੌਲੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੇਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ Broadview Road Richfield OHIO 44285 ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਤੋਂ 2.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਵੇਗਾ। ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ 216-400-2183 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਵਾਤ ਨਾਲ ਹਮਾਲਦਾਰੀ ਪਤਾਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਰ ਦੀ ਲੋਡ

Sikh family looking for a suitable match for their 34 years old daughter, Height: 5' 7". Completed MBA and worked for multi nationals as Business Analyst. Currently in the bay area on work permit. Looking for a suitable match: American Citizen, Green Card Holder or H1B preferred. Contact: 650-000-1802

singh_yogendra@yahoo.com or call

ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ (ਪੰਜਾਬ)

Balbir Singh M.A.

Tel : 510-938-7771

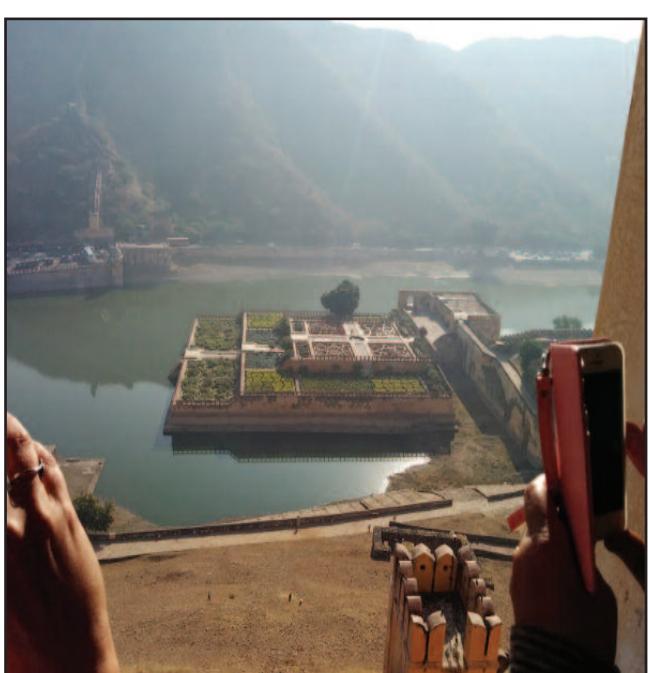
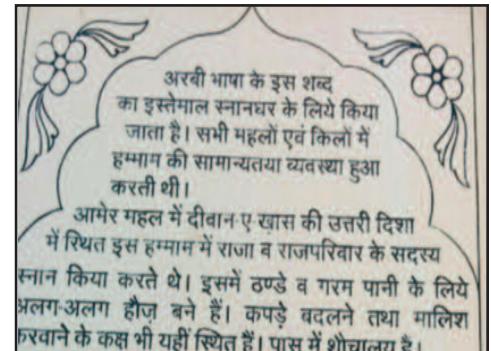
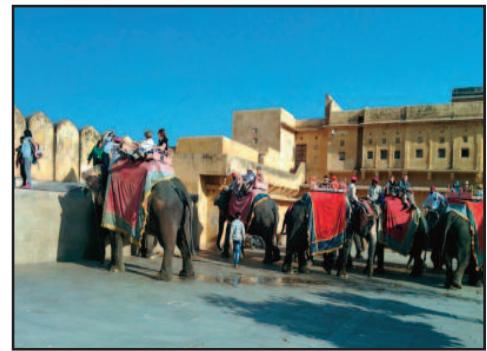
ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਾਰ ਵਾਲਾ ਡਰਾਈਵਰ ਪਰਵੀਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਛੋਟਾ ਗੇਅਰ ਲਾ ਕੇ ਬੱਸ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਪਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਘਰਾਇਓ ਨਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੰਮਾਉਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰਵੀਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ। ਸਾਫ਼ਾ ਗਾਈਡ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਜਾਵਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਪੇਲ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਰਾਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੁੰਮਣ ਲਈ ਪੱਟੋ-ਪੱਟ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਗਾਈਡ ਕੰਠਦਾ, ਤੁਸੀਂ

ਤੱਕ ਲੈ ਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਉਥੇ ਪਸੂਆਂ ਨਾਲ ਖਹ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਇੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਗਾਈ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਰਸੇ ਦੇ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਤਲਾਅ ਨਮਾ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਪਾਊਂਦੇ, ਫਿਰ ਥੱਲੇ ਭੱਠੀ ਵਾਂਗ ਅੰਗ ਬਾਲ ਕੇ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਰਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰਕਿਸ਼ ਹਮਾਮ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਤੀਜਾ ਜੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਚੇਚੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਦੇੜਾਉਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਪੁਰ ਜੋ ਇਕ ਝੀਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਇਕ ਥੱਥੇ ਪਾਸੇ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗ-ਅੱਲੋਂ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਗਾਈਡ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ 30 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿੱਲਚਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਗਾਈਡ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਗਾਈਡ ਦੱਸਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਗਾਈਡ ਦੱਸਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖਾਸ 30 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿੱਲਚਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰ ਸੱਜੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਮਲ ਦਾ ਛੁੱਲ ਪਾਣੀ 'ਚ ਤਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਹੀ ਉਹ ਜਲ ਮਹਿਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੱਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸ-ਕਿਸ

ਯੋਧਾਂ-ਅਕਬਰ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਂ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਵੇਖੋ ਉਹ ਯੋਧਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਹੈ ਤੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਬਰਾਤ ਇਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਜਲਲੋਦੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹਿੰਦੁ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਨਾਮ 'ਅਕਬਰ' ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਭਲਾ ਜਿਹਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਵਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ ਯੋਧਾਂ ਬਾਈ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਯੋਧਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਪ ਅਕਬਰ ਨੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜਿਆਂ 'ਚ ਇਕੋ-ਇਕ ਇਹ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਦੁਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਮਾਣ ਦਿੱਦਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਕਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਅਲੋਕਿਕ ਕਲਾ-ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਕਿ 400 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਉਦੋਂ ਇੰਨੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਲਾ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅੱਜਕੁਲੁ ਦੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਦੇ ਮੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨੀ ਵਿਡੂਤਬੰਦੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਬਾਬਰੁਮ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਤੱਕ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੋਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਾਲਾ ਖੂੰਹ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਪਿਛਿਓਂ ਮੀਹ ਤੋਂ ਬਾਬਰੁਮ ਜੀਮਿਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲੇ ਜਾਂ ਆਡੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਇਕ ਤਲਾਅ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਫ਼ਾ ਹੋ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਤੁਲਾਅ ਤੱਕ ਆਧੁਣੇ-ਆਪ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਪੁਣੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਵੈਸੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦਾ ਆਮੇਰ ਮਹਿਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਉਪਰ

ਵੈਸੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦਾ ਆਮੇਰ ਮਹਿਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਯੋਧਾਂ ਭਾਈ (ਅਕਬਰ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਦੇ

ਤੇ ਉਥੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਰਾਜਾ ਆ ਕੇ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹਿੰਦਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਥੰਮਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਬਣੀ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਆਨੰਦਿਤ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਸੋਚ ਕਿ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਰਕਮ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇਸ ਦਿੱਕ ਕੱਦ ਕਿਲੇ 'ਚੋਂ

ਬਾਹਰ ਸੱਜੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਮਲ ਦਾ ਛੁੱਲ ਪਾਣੀ 'ਚ ਤਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਹੀ ਉਹ ਜਲ ਮਹਿਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੱਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸ-ਕਿਸ

ਰਾਜੀ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੈਪੁਰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂਨੇ ਅਨੇ ਅਨੇ। (ਚਲਦਾ)

ਨਵਉਦਾਰਵਾਦ ਦੀ ਯੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਯੁਕਤੀਵਰਸਿਤੀ ਦਾ ਸੰਕਟ

ਆਮ ਡੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀ
ਜਾਂਦੀ ਪੰਥਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਫੀਸਾਂ 'ਚ ਅਚਨੋਚਤ ਤੇ
ਆਸਾਧਾਰਨ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ
ਬੇਚੀਨੀ ਨੇ ਕੋਮੀ ਅਤੇ ਕੋਮਂਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ
ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੁਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ
ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਪਰਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਖਾਸਕਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪਰਤ ਇਸ ਸੂਖਮ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜ਼ਿਠਿਆ। ਇਸ ਸੂਖਮ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹਿੱਸਾ ਕਾਰਨ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਆਉਣਾ ਵਾਜ਼ਬ ਵੀ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਹਿੱਸਕ ਝੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

سُلائی 1991 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਅਖੰਡੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ (ਆਈਐਮਐਫ) ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੁਮਿਕਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲਜ਼ਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਦਲਾਅ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਤਕ ਸਿਮਰਤ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਾਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਈਐਮਐਫ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਹਿਜ਼ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਨਿੱਜਵਾਦ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮਫ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪੜੀਕ ਹੈ।

ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਸਤ ਦੀ ਥਾਂ ਵੇਚੀ, ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਦਰਾਸ਼ਟ, ਇੱਕੋ ਹੱਲੇ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਨਤਕ ਵਸਤ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਵਸਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਲੰਦੀ ਹੋਈ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ

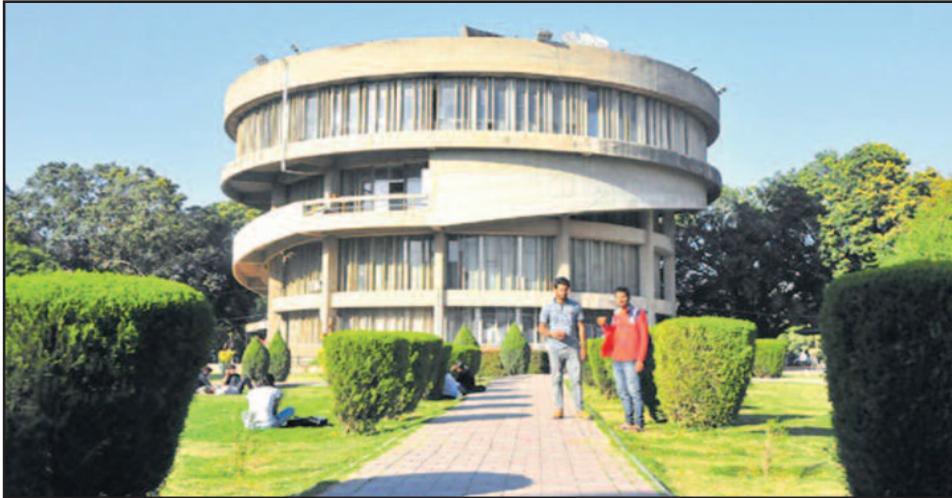
ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹੇ
ਬੋਲੁੰਗ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿੰਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਪੁਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੰਜੀਕਿਤ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਸਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਅੰਸ਼ਕ ਨਿੰਜੀਕਰਨ
ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ
ਖਿੱਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਬਾਅ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹੁਣ
ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰੂ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵੇਲੇ ਕੀਤੇ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਕੜੇਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਜਿਹੜੀ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ
ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤਾਕਤ
ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਤਕ ਹੀ ਸੰਸਿਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ
ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੱਲ੍ਹ੍ਹੁਣ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
ਹੌਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਾਮੀਆਂ ਭਰਿਆਂ

ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਬਈ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਚੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਵਿੱਖਿਆਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਰਬੀ ਏਸੀਆ ਦਾ ਤਥਾ-ਕਬਿਤ ਕ੍ਰਿਸਮਾ- ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਤਾਇਵਾਨ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਚੀਨ ਦਾ ਹੁਣ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਹਾਂਗ-ਕਾਂਗ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਸੂਖਮ ਪੱਧ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲੀਸ ਇਹ ਅੰਦਰਾਜਾ ਲ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠੀ ਕਿ ਸਰਗਰਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਉਪਰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਅੰਦੇਲਨ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ 1960ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ, 1970ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ 'ਚ ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ 1980ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਵਨੀ ਹਾਂਡਾ ਵਰਗੇ ਉਝੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਉਪਰ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖਾਸਕਰ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਧਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਅਜਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲ ਲਾਈ ਗਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ (1975-77) ਦੌਰਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1976 ਵਿੱਚ 42ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ 11ਵੀਂ ਮੱਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ 'ਸਿੱਖਿਆ' ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ 25ਵੀਂ ਮੱਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਈਟਮ, ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਤਹਿਤ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਉਪਰ

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਤੀਆਂ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੰਡਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇੜਲੀਆਂ ਸੁਭਾਈਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਵਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਦਖਲਿਆਂ ਉਪਰ ਮਾਮੂਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅੱਸਤਤਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਜਪ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅੱਗੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੜਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਯੂਨੀਏਟ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖਾਮੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਮਾਡਲ ਵੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝ ਕੇ
ਫੌਡਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵ-ਉਦਾਤ
ਨਿੰਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਖਾਮੀਆਂ
ਭਰਪੁਰ ਪੋਸ਼ੇ ਕੱਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ

ਵਧਰ ਮਲ ਹ ਮਕਦਾ ਹ ਜ ਭੁਨ੍ਹੀ, ਮਨ੍ਹਾ ਤੂ ਅਦਲਨ
ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ
ਹਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋਡਣਾ ਹੋਵੇਗਾ
ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇਸ ਅਹਿਮ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ
ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਚੀਨੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ: ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਢਕਵੀ ਜਵਾਬੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਗੂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦੀ ਹਾਲੀਆ
ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਚੀਨ ਨੇ
ਕਾਫੀ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼
ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ
ਕੀਤਾ। ਚੀਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਤਰਜਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ
'ਦਿ ਗਲੋਬਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਭੜਕ ਉਠਿਆ ਕਿ ਉਸ
ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤਣ ਤੱਕ ਦੀ ਧਮਕੀ
ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੇਤੇ
ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ
ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਛੋਜੀ ਤਾਕਤ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖੋਂ ਕਿਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।
ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ
'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਬਲਕਿ ਪਾਠ ਵੀ
ਪਤ੍ਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਫ਼ਾਰਤੀ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਛੋਜੀ ਦਬਾਅ
ਸਦਕਾ ਜ਼ਬਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਰਹੋਂਦਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ
(ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ) ਕਰਨ ਵਿੱਚ
ਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾ
ਕੇ ਸਾਇਦ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਕਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਲਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਚੀਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ
ਸਰਹੋਂਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਚੌਧਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ
ਖ਼ਿੜਕਾ ਨਾਲ ਵੱਡਿਆ ਰੋਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿੜੁਤਾ ਨਾਲ ਰੁਕਾਇਆ ਹਿਆ ਹੈ। ਦਲਾਈਲਮਾ ਦੀ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਵਾਂਗ ਸ਼ਹਿਰ (ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਬਤੀ ਮੱਹ ਹੈ) ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ 'ਉਕਸਾਉਣ' ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੱਸਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਦਲਾਈਲਮਾ ਦੀ ਤਵਾਂਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਛੇਵੀਂ ਫੇਰੀ ਸੀ। ਤਵਾਂਗ ਮੌਨਸਟਰੀ (ਮੱਠਸ਼ਲਾ) ਦੀ ਨੀਂਹ 1681 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਵੋਂ ਦਲਾਈਲਮਾ ਦੇ ਆਸੀਨਵਾਦ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਛੇਵੇਂ ਦਲਾਈਲਮਾ ਦੀ ਜਨਮ ਭੌਅ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤਿੰਬਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਾਢੀ ਖਾਸ ਹੈ। ਚੀਨ, ਬੱਧ ਧਰਮ ਗਰਾਂਤਾਂ ਤੇ ਤਿੰਬਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੇ ਟੋਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਸਤਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਬਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਦਲਾਈਲਮਾ ਤਵਾਂਗ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਨੀ ਜ਼ਲਮ

ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਤਿੱਬਤੀਆਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ
ਵਿਰਾਸਤ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਜੜੀ ਰਹੇਗੀ।

ਰਣਨੀਤਕ ਰੋਡ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਚਿੱਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਖ਼ਾਂਬਿਅਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਵੇ।

ਭੁ-ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼
ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਲਕੀਵੀ
ਖਿਚਿਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਕਾਰਟਨੀ-ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਰੇਖਾ ਦਾ ਨਾਲ
ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਾਲ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਿਨਜ਼ਾਂਚਿ
ਸਬੇ ਤੱਕ ਰਸਾਈ ਮਿਲ ਗਈ। 1899 ਵਿੱਚ ਪੇਸਕਸ਼ ਕੀਤੇ
ਇਸ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਗੈਰਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ
ਲਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਧੋ ਅਹਿਮ
ਕਰਾਕੁਰਮ ਦੱਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ। 1962
ਦੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਉ-ਐਨ ਲਾਈ ਟੈਂਕ
ਪ੍ਰਬਲ ਵਿੱਚ ਮੈਕਮੋਹਨ ਰੇਖਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ
1898 ਵਿੱਚ ਹੀਂਚੀ ਮੈਕਾਰਟਨੀ-ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਰੇਖਾ ਨੂੰ

We are happy to announce the launch of our app Courtesy. This fun and engaging app will help support our local economy and students as well as drivers while saving lives, increasing classroom productivity and bringing people together in real life without the distraction of technology.

Are you a Student or a Driver (eventually we are all drivers)?

If Yes then:

Download the Courtesy app on your iPhone by searching courtesyapp.co on the appstore or simply using this link:

<https://jb3f.app.link/klw7JmG69w>

1. Lock your phone at Lockspots or while driving to earn points
2. Redeem points for exclusive rewards within the app

Are you a business owner?

If Yes Then:

Join our list of partners and find out how you can increase sales while enhancing customer experience and loyalty.

Request a demo here:

<http://courtesyapp.co/businesses.html>

Register here:

<http://courtesyapp.co/Business/register.php>

Please let me know if you have any questions.

Dr. Kulwant Gill

Chief Operating Officer & Co-Founder | Courtesy App

www.courtesyapp.co

kulwant@courtesyapp.co

(408) 807-2519

ਫਰੀ ਫਿਲੀਵਰੀ

Haller's
• PHARMACY •
Since 1957

* Free Delivery * Open 7 days a week

* \$5 credit on over-the-counter products for newly transferred patients

* ਅਸੀਂ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਤੇ ਨਿਊਆਰਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

* ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੇ ਕੌਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਚੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਾਨੂੰ ਫੌਨ ਕਰੋ, ਅਸੀਂਆਪ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਤਾ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ।

* ਦਵਾਈਆਂ ਨਕਦ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਾਰਮੇਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੇਟ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੈਚ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

(510) 797-2772

37323 Fremont Blvd, Fremont, CA 94536

M.K Nijjar DDS
Ruchi Nijjar DDS

NO SHOTS, NO DRILL, NO PAIN!

Esthetic Crowns, Bridges & Dentures
Teeth Whitening-Oral Surgery
Root Canal Treatments
Treatment & Prevention of Gum Disease

FAMILY DENTISTRY **COSMETIC DENTISTRY**

New Patients & Children Welcome

510-794-7058 www.drnijjar.com

Across From Washington Hospital & Bart
1895 Mowry Ave. Set 104 Fremont (Cal) 94536

Raja King of Sweets Now Presents

New Introducing Chaat Corner

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- FALUDA KULFI
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE
31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587
Phone : (510) 489-9100

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਗੰਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਭਿੱਜਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸਲ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹੀਗੇ ਅਤੇ ਮੁੜਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚਲੇ ਭਿੱਜਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੌਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਗੁਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES

5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538

TEL: 510-797-7111 FAX: 510-739-6350

(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES **WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!**

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

• Tvs, VCRs, DVD	• Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
• Tape Recorders	• Shavers & Trimmers
• Camcorders	• Cellular Phones
• DVD Players	• Medical Equipment
• Cordless Phones	• Calling Cards

ਗੁਰੂ ਘਰ ਟਾਈਰਾ ਬਿਉਨਾ ਵਿਖੇ ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ- ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਬਿਆੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ

ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ

ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਈਸ਼ਨ ਵੈਨ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਰੋਟਰ ਵੀ ਦਾਨ ਵਜੋਂ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਾਈਸ਼ਨ ਵੈਨ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਸੌਂਪਦੇ ਹੋਏ

ਬਿਆੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਨਾਲ
ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸਰਬ ਬਿਆੜਾ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ

ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ, ਗੁਰਮੇਜ਼ ਗਿੱਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ,
ਰਾਗੀ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ (ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਿਵਿਕ) ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਬੰਬੇ ਲਜ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸਰਬ ਬਿਆੜਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਇਲ ਕਿੰਗ ਯੂ. ਐਸ. ਏ., ਬਿਆੜਾ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਦਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਨਿੱਧਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਭੁਲੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮਹੱਤਵ ਵੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੱਖ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਹੁਣਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਜਸਵੰਤ

ਬੈਸ ਜਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਟਾਈਰਾ ਬਿਉਨਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹਨ, ਵੱਲੋਂ ਭੁਲੇਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ ਨੇ ਰਾਇਲ ਕਿੰਗ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਭੁਲੇਵਾਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਰਬ ਬਿਆੜਾ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਵਿਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਹਰਮਨ ਸੰਧੂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਦੇ ਭਰਾ, ਦਿਲਬਾਗ ਬੈਸ, ਜਸਵੰਤ ਬੈਸ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਜੋਗ ਬਿਆੜਾ, ਪਾਲਾ ਗਿੱਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ। ਅਜੰਬ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਗੁਰ-ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੇਤਾ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸ਼ੁਹੂ ਸਿਹਤ

ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਕਰਨ ਦੇ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕੇ

ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਮੌਬਾਇਲ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨਿਸ਼, ਡਾਰਕ ਸਰਕਲ ਆਇਆ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਧ ਵੀ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਹਤਮੰਦ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਸਰਤਾਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਓ

ਸਿਹਤਮੰਦ ਡਾਈਟ ਦੀ ਕਮੀ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਬੱਕੀਆਂ ਜ਼ਿਹੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਬਕਾਵਟ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦੀ ਨੀਂਦ ਲਈ

ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਤੇ ਗੂੜੀ ਨੀਂਦ ਬੋਹੜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਨੀਂਦ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨਿਸ਼ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ

ਬਕਾਵਟ ਝਲਕਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 7 ਤੋਂ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ

ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰਗਡੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖੋ, ਇਸ ਨਾਲ ਬਕਾਵਟ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਆਈ ਬਾਲਸ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੁੰਮਾਓ। ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਫੁੱਥੀ ਸਾਹ ਲਈ ਅਤੇ ਰਿਲੈਕਸ ਕਰੋ।

ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਰੱਖੋ ਚਮਚ

ਦੋ ਚਮਚੇ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਇਹਨਾਂ ਚਮਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਰੱਖੋ। ਚਮਚੇ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਠੰਡਕ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੁੱਧ- ਠੰਡਾ ਦੁੱਧ ਬੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕੱਪ ਠੰਡਾ ਦੁੱਧ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਟਨ ਬਾਲਸ ਪਾਓ ਅਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਭਿਜਣ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲੇਟ ਜਾਓ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਟਨ ਬਾਲਸ ਨੂੰ 10 ਤੋਂ 15 ਮਿੰਟ ਦੇ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਰੱਖੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖੇਗੀ ਕਈ ਫਾਇਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਮਲੀ

ਇਮਲੀ, ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਹੀ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੀ ਬਲਕਿ ਸਿਹਤ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਇਮਲੀ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ,

ਵਿਟਾਮਿਨ ਬੀ, ਕੈਲਸੀਅਮ, ਆਇਰਨ, ਪੋਟਾਸੀਅਮ, ਮੈਂਗਨੀਜ ਅਤੇ ਫਾਈਬਰ ਭਰਪੂਰ ਮਾਡਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਐਂਟੀ ਇੰਡੋਮੈਂਟੀ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੁਪੈਲ ਅਤੇ ਪਾਲੀਫਿਨੇਲ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਮਲੀ ਬੈਕਟੀਰੀਆ, ਵਾਇਰਸ, ਫੰਗਸ ਅਤੇ ਪੈਰਾਸਾਈਟਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਵਿਚ ਕਮੀ- ਇਮਲੀ ਵਿਚ ਅੱਣੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਗੁਣ ਅਤੇ ਫਾਈਬਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਜਨ ਘੱਟ ਕਰਨਾ- ਇਮਲੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਹਾਈਕ੍ਰੋਮੀਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਫੈਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਮਲੀ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਜਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ।

ਬਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੰਟਰੋਲ- ਇਮਲੀ ਵਿਚ ਆਇਰਨ ਅਤੇ ਪੋਟਾਸੀਅਮ ਕਾਫੀ ਮਾਡਰਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਲ ਖੂਨ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

ਇਮਯੂਨਿਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ- ਇਮਲੀ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਮਯੂਨ ਸਿਸਟਮ (ਪ੍ਰੋਟੀਰੋਕਿਅਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ) ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫਲ ਦੇ ਗੁੱਦੇ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ- ਇਮਲੀ ਦੇ ਗੁੱਦੇ ਵਿਚ ਫਾਈਬਰ ਜਿਵੇਂ ਪੈਕਟਿਨ ਅਤੇ ਟੈਨਿਨ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ

ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੋੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਖੂਦ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਦਤ ਹੁਣ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੂਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗਦੇ ਹੋ। ਡਾਕਟਰ ਬੇਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੂਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗਦੇ ਹੋ। ਡਾਕਟਰ ਬੇਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ

ਦੁਕਤਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾ ਪਾਲੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਖੂਦ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਦੱਸੀ ਠਿਰਗਾਊਂ ਲੱਗੇ ਹੋ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਲਈ ਖੂਦ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਡ ਨਾ ਪਾਓ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਫੈਕਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰੋ।

ਇਕ ਚਮਚ ਸਹਿਦ ਵਿਧੀ

ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ 'ਚ ਅੱਧਾ ਨਿੰਬੂ ਨਿਚੋੜੋ। ਹੁਣ ਇਸ 'ਚ ਹਲਦੀ ਅਤੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਕਸ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ 'ਚ ਸਵਾਦ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹਿਦ ਮਿਲਾ ਲਈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹਲਦੀ ਬੱਲੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪੀਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਲਈ। ਇਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਪੀਓ। ਪੀਣ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹਲਦੀ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੋਜ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਣੀ 'ਚ ਨਿੰਬੂ, ਹਲਦੀ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਹਲਦੀ ਸਹਿਦ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ-

</div

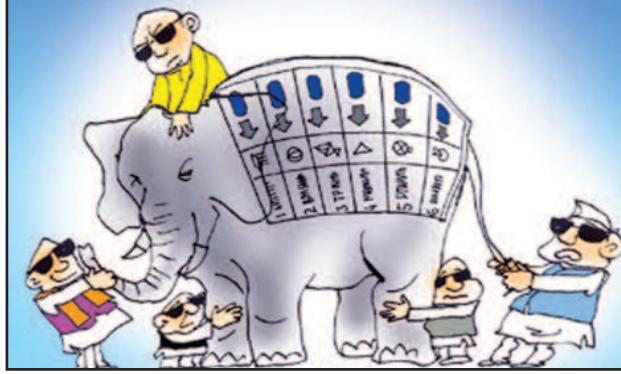
ਮਾਮਲਾ ਵੈਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਤਥਾਰ ਦਾ ਹੈ

ਇਹ ਗੱਲ 12 ਜੁਨ 1975 ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ
ਚੋਣ ਹੀ ਚੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਬੇਹੁੰਦ ਤਬਾਹਕੁਨੀਨ
ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ
ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਜਮ੍ਹਾਰੀਅਤ ਦੀ ਬੇਹੁੰਦ ਬੁਨਿਆਦੀ
ਆਵਸ਼ਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਚੋਣ-ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਸਮੁੱਹ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਜਾਂ
ਨਾਬਹਾਬਰ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ
ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ
ਫੈਸਲਾ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਸਥਤ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਅਨੁਪਤ
ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਬੇਮੇਲ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ
ਚੁਣਾਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੁਨਸਿਫਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਈ। ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਜੇ ਤਕ
ਅਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਮਲੀ ਸਰੂਪ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ।

ਇਥੋਂ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 1951 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਰਵਰੀ 1952 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੁਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮਕਾਜ਼ ਆਮ ਵਾਂਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਸਨ; ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਚੋਣ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੱਵੇਂਛਤਾ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਲੱਕੜਤਰ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਏ ਸਨ- ਜੇਤੁੰ ਤੇ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ ਬਹੁਤ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਤਾਂ 1952 'ਚ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 1971 'ਚ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਵਾਯੋਗੀਅਤ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ; ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਇੱਛਾ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਸੰਦਰਭ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਨੂੰ ਸੌਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ, ਖੂਦਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੇਭਕਾਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਜਮਹੁਰੀਅਤ ਉਦੋਂ ਤਕ 'ਭਦਰਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਖੇਡ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਾਰਚ 1971 ਵਿੱਚ ਰਾਏ
ਬਰੇਲੀ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਹੋਈ ਚੋਣ
ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ
ਚੌਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮਨਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਤਦ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ
ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ
ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਲਾਲ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾਂ ਤੋਂ

ਦਮ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗ੍ਰਾਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਖੇਤ ਦੇ
ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਸਕੇ। ਦਰਅਸਲ ਟੀ.ਐਨ. ਸੇਸ਼ਨ
ਨਾਂਅ ਦੇ ਇੱਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਚਨ ਸਦਨ 'ਚ ਆਉਣ
ਤਕ ਇੱਝ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਮ ਤੇ ਫਲ
ਬਦਲਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ
ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ
ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ
ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਕਤਾ ਦੀ ਉਹ ਖੋਜ ਹਾਲੇ ਵੰਡ
ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰਾਹ-ਦਸਤਿਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਨਿਰਵਾਚਨ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਭੂਸ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਕੁਝ ਤਾਕਤ ਮਿਲ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਤਾ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਖੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਕਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਫੁਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਵੱਡੀ ਜਮ੍ਹਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੋਂ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਾਲੂੰ ਕੁਤੇ ਤੋਂ ਬੇਹੁਦ ਕੋਈ

ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੁਮਤ ਵਾਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ
ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ
ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ
ਕਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੱਕ ਖਾਸ
ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ; ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਬੋਹੁਦ
ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ
ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ
ਕਦੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ
ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਸੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਤਾਂ
ਇਹ ਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ
ਸਾਰੇ ਸੰਕੇ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕਰੇ।

ਇਹ ਇੱਕ ਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸੀਨਾਂ ਬਾਰੇ
 ਭਰੋਸਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ
 ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਵੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲੀ, ਬਲਕਿ ਦਿੱਤ
 ਤਾਂ ਨਿਰਵਾਚਨ ਸਦਨ ਵਿਚਲੀ ਕਥਿਤ ਕਾਇਰਡਾ ਨੇ ਪੈਦਾ
 ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਾਲੀਆ
 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ
 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਰਸਯੋਗ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰਾਂ
 ਵਾਲੀ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਸਦਾ ਬਣੀ
ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਚੌਕਸ ਨਜ਼ਰ
ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਤੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿਵਲ ਤੇ ਪੁਲੀਸ
ਅਫਸਰਸਾਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾ
ਭੁਗਤੇ। ਅਜਿਹੀ ਮਿਲੀਭਗਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਦੀਵੀ ਹੀ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ
ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ
ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ
ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਵਾਜਬ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
ਅੰਤ 'ਚ ਜੁਰੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਮਿਸ਼ਨ
ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰੱਖੋ ਤੇ ਲੋਤੀਦਾ
ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਜਾਰੀ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਹੱਸਲਾ ਤੇ ਸਜੀਵਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਤੇ ਰਿਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-
ਨਾਲ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਉੱਤੇ
ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਦਿੱਖ ਪਥਰੀ ਵਾਂਗ ਹੈ—
ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਫੰਗ ਨਾਲ
ਮੁਲਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿਰਵਾਚਨ ਸਦਨ ਵਿੱਚ
ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੱਕ
ਦਾ ਲਾਭ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਕਮਿਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਹਿਨਮਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ
ਕਿ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਵਾਉਣ
ਤਿ ਰੱਖਿਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰ੍ਬ ਤੋਂ ਤੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੰਮ-ਦੰਗ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸਮਰੱਸ਼ਾ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਥਾਂ
ਰਾਜ-ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਦਿਨ-ਬਦਿਨ ਅਸ਼ਿਆਕ, ਵਧੇਰੇ
ਪੱਖਾਤੀ ਤੇ ਅੜ੍ਹਬੁਹੁ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਚੋਣ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਉਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਕਰਮੁਤੰਬ
ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫਿਸਿਆ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ
ਨਿਰਧੱਖਤਾ ਤੇ ਬੇਲਾਗਤਾ ਦੇ ਉਚ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਵਵੱਕੋ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਤੇ
ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੋਹੁਦ ਮੱਕਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਜਚਾਉਣ ਦਾ
ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ
ਦਾ ਨਾਮ ਜੇਮਜ਼ ਮਾਈਕਲ ਲਿੰਗਦੋਹ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ
ਇੱਕ ਨਿਰਧੱਖ 'ਅੰਪਾਇਰ' ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵੱਕਾਰ ਇਨਾ ਕੁ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ ਨਿ
ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਗੁੜੇ ਕਟਾਖਾਸ ਨੂੰ ਝੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੰਡ
ਆਪਣੇ ਵੱਕਾਰ ਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ
ਬਿਨਾਂ। ਪਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ
ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭ
ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪ੍ਰਵਾਸ਼
ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੰਡ
ਬਣ ਗਿਆ।

ਹਰੇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਦੂਮਈ ਸ਼ਕਤ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਜੋ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸੰਤਲਨ ਕਿਸੇ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਘੜਿਆ-ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ; ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਕਤਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਤੈਆ ਕਰਨੀ-ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਈ 2014 ਤੋਂ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਚੁਣਾਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਵ
ਬਹੁਮੱਤ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਅਹੀਮਾਤ ਤੇਤੀ
ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ
ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਚਿਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ
ਇਲੈਕਟੋਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ
ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਨਿਰੰਤਰ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ-ਤਰੀਫ਼
ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸੀਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਬੋਲੇ; ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਕੁਝ ਖਿੱਚ ਕੇ। ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਗਿਲੇ-ਸਿਕੱਲੇ ਕਾਨੂੰਨੇ ਆ ਵਾਹੋਂ ਹਨ ਤੇ ਤਾਰੇ ਨਿਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਕੇ ਤਹਿਤੀ ਵੋ

ਜਗਦੀ ਰਹਿਲੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਮਸ਼ਾਲ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ਾਲ ਜਾਹਿਦ ਹੁਸੈਨ

ਮਸਾਲ ਖਾਨ ਉਸ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟਤਾ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਣਾ
ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਜਾਂ ਆਖਰੀ ਸਖ਼ਸ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਸਮਾਜ
ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਬਦੁਲ ਵਾਲੀ ਖਾਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਰਦਾਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ
ਬੋਰਡਿੰਗ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ
ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਬੇਅਕਲੇ ਹਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ
ਭਤਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ
ਨੂੰ ਮਸਾਲ ਖਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਛਣੀਂ
ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਹੌਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ
ਪੁਲੀਸ ਖੜ੍ਹੀ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ,
ਪਰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਹ ਘਟਨਾ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਮਸਾਲ ਨੂੰ
ਨਿਰਵਸਤਰ ਕਰਨ, ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਣ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ
ਮਧੋਲਣ ਬਾਅਦ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੱਟ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 23 ਵਰਿਊਆਂ ਦਾ ਮਸਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ
ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ।

ਮਭ ਤੋ ਘਿਨਾਊਣਾ ਰੋਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜਮਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਨੇ ਕੁਡਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ
 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਲਈ ਭੜਕਾਇਆ। ਇਹ ਵੀ
 ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵਾਪਰੀ ਜਿੱਥੇ
 ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਘਿਨਾਊਣੇ ਕਾਰੇ
 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ
 ਮੱਧਯੂਗੀ ਬਰਬਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ
 ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ
 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਮੰਡਵ ਉਸ ਹੋਣਗਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਾਪੋਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ

ਮੁਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਤੋਂ ਭੈਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਿਲੀ
ਉਪਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਖੱਲ੍ਹ੍ਹ ਕੇ
ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ
ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਗੁਸਾ ਭਡਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਮੁੰਹਫੱਟਤਾ ਦਾ ਮੁਝਾਹਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਸਾਲ ਨੂੰ ਸਬਦ
ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਮਸਾਲ ਉਪਰ
ਕੁਝ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ
ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਨਾਲਿਕ ਦੇ ਥੋੜੇ ਮੁੜ੍ਹ ਗਏ।

ਭਾਵਨਾ ਭੁਕਾਉਣ ਦ ਦਸ ਮੜ੍ਹ ਗਈ।
ਕੱਟਲ ਲੋਕ ਭਾਵੋਂ ਕਿਨ੍ਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ,-ਲਿਖੇ ਹੋਣ
ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਮਰਨ-ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਤਾਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀਡ਼ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।
ਭੀਡ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਤੋਂ
ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਕਮਾਕਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੂਰੇ
ਕਾਰੇ ਦੀ ਧੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਵੀਡੀਓ ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਖਦਾਈ ਪੱਧਰ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ
 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣਿਆ
 ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੌਂਸਲਰ ਵੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ
 ਹੱਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਅਦ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ
 ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੱਤਿਆ ਦੀ
 ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ
 ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ
 ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੌਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ
 ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ
 ਲਈ ਕੁਝਹਰ-ਵਿਹੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਮਸ਼ਾਲ
 ਰਿਹਾ ਮੁਕੋ ਰਾਖੇ ਗਏ।

ਮਸ਼ਾਲ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ
 ਉਹ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸੋਚਦਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨ
 ਉਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤ ਪਥਾਵਾਂ ਦੇ

ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਸਾਡੀਆਂ ਉਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਤਿਹਾਂ ਉਥੇ ਤਾਂ ਪਿਛਾਂ-ਖਿੱਚੂ ਅਨਸਰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਗ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਾਹਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਰਮਿਕ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਢੇਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਗਾ ਕਾਰਨ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਅਸਹਿਜੀਲਤਾ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੌਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਲਈ ਬਾਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਂਦਾ ਜਗ੍ਹਾ ਲਗਾਉਣ ਸੁਗਰਦਾ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ।
 ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਅਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਸੌਂਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭਰਕਾਉਣ ਦੀ ਗਿਆ-ਮਿਥ ਕੇ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਗਨ੍ਹੋਵਦ੍ਯ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਲੋਗਰਾਂ ਦਾ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਹੁੰਗਰ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਲੀਕ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਪਰ ਕੱਟੜ ਮੁਲਾਣੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣਾ
ਮੌਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਦਲੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸਰੀਫ ਉਪਰ ਕੁਫ਼ਰ ਤੋਲਣ ਦੀਆਂ
ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ
ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕੱਟਤ ਮੁਲਾਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ
ਕੁਝ ਅਖੌਤੀ ਟੀਵੀ ਕੁਮੈਟੋਰ ਵੀ ਇਸ ਮੁਹਿਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸੇਵਾਪੁਕਾਰ
ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਵਜੋਂ
ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਮੱਧ ਯੋਗ

ਦੋਰਾਨ ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਯਾਦ ਕਰਾ ਇੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਫਰ ਤੋਲਣ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਸਲੀਬਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਤੁ ਸਲਾਖ ਨਾਲ ਬੁੰਕ ਅਗ ਲ ਇਤਾ ਮਦਾ ਸਾ।
 ਲਹਿਰੇ ਪੱਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ
 ਤਸੀਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਖਤਾਜ ਕਾਦਰੀ ਦੀ
 ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਬਣਾਈ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ
 ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ
 ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਰਪਾਲੂ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ
 ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਜੱਤ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ
 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।
 ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਰਦਾਨ ਘਟਨਾ ਵਰਗੀਆਂ
 ਕੱਝੀ ਅਤੁਕਾਂਤੀ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਤੁ ਕਾਰਕ ਬਣ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਘਟਨਾਵਾ ਵਪਰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹਾ ਹਾ।
 ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਮਸ਼ਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਤਿਆਰੇ
 ਗ੍ਰਿਫ਼ਾਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ
 ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਇੱਕ
 ਘਟਨਾ ਬਾਬੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ
 ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼

ਠਹੁਗਾਚੁਣ ਸਬਯਾ ਹੈ।
 ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤੇ ਮੁਲਾਣੇ ਤੇ
 ਇਸਲਾਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਾਪਰੀ
 ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਿਦਰਣੇ ਨਹੀਂ। ਮੀਡੀਆ ਵੱਲ ਮਰਦਾਨ
 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਮੁੱਖ
 ਧਾਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ
 ਕਾਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ
 ਖਾਮੇਸ਼ ਸਨ। ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਦੀ
 ਲਹਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ
 ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਭੁਲ ਜਾਣਗੇ।
 ਦਹਿਸਤੀ ਕਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਦਰਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ,
 ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵਧ ਰਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ
 ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਦੀ ਲੋਤ ਹੈ।

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000, 408-835-0202 (Cell)
Budwal@sagepointadvisor.com

Budwal and Associates
315 Piercy Road,
San Jose, CA 95138

Getting Started: Establishing a Financial Safety Net

In times of crisis, you don't want to be shaking pennies out of a piggy bank. Having a financial safety net in place can ensure that you're protected when a financial emergency arises. One way to accomplish this is by setting up a cash reserve, a pool of readily available funds that can help you meet emergency or highly urgent short-term needs.

How much is enough?

Most financial professionals suggest that you have three to six months' worth of living expenses in your cash reserve. The actual amount, however, should be based on your particular circumstances. Do you have a mortgage? Do you have short-term and long-term disability protection? Are you paying for your child's orthodontics? Are you making car payments? Other factors you need to consider include your job security, health, and income.

The bottom line: Without an emergency fund, a period of crisis (e.g., unemployment, disability) could be financially devastating.

Building your cash reserve

If you haven't established a cash reserve, or if the one you have is inadequate, you can take several steps to eliminate the shortfall:

Save aggressively: If available, use payroll deduction at work; budget your savings as part of regular household expenses

Reduce your discretionary spending (e.g., eating out, movies, lottery tickets)

Use current or liquid assets (those that are cash or are convertible to cash within a year, such as a short-term certificate of deposit)

Use earnings from other investments (e.g., stocks, bonds, or mutual funds)

Check out other resources (e.g., do you have a cash value insurance policy that you can borrow from?) A final note: Your credit line can be a secondary source of funds in a time of crisis. Borrowed money, however, has to be paid back (often at high interest rates). As a result, you shouldn't consider lenders as a primary source for your cash reserve.

Where to keep your cash reserve

You'll want to make sure that your cash reserve is readily available when you need it. However, an FDIC-insured, low-interest savings account isn't your only option. There are several excellent alternatives, each with unique advantages. For example, money market accounts and short-term CDs typically offer higher interest rates than savings accounts, with little (if any) increased risk.

It's important to note that cer-

tain fixed-term investment vehicles (i.e., those that pledge to return your principal plus interest on a given date), such as CDs, impose a significant penalty for early withdrawals. So, if you're going to use fixed-term investments as part of your cash reserve, you'll want to be sure to ladder (stagger) their maturity dates over a short period of time (e.g., two to five months). This will ensure the availability of funds, without penalty, to meet sudden financial needs.

Review your cash reserve periodically Your personal and financial circumstances change often--a new child comes along, an aging parent becomes more dependent, or a larger home brings increased expenses. Because your cash reserve is the first line of protection against financial devastation, you should review it annually to make sure that it fits your current needs.

ਸ਼ਮਿਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਬੈਕਰਸਫਿਲਡ (ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ) ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ-ਸਥਾਨਿਕ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼ਮਿਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਪ੍ਰਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸ.ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲਾ ਪਿੱਠ ਸੇਵੇਵਾਲਾ (ਗੁੰਮਟੀ ਖਰਦ) ਨੇਤੇ ਜੈਤੇ ਮੰਡੀ ਸਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਮਿਤੀ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 2017 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬਿੰਗਾਜੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਮਿਤੀ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2017 ਨੂੰ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ 2739 Panama lane[Bakersfield, C A 93313 ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਪਰੰਤ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ 7000 Wible rd[Bakersfield, C A 93313 ਵਿਖੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

ਸ਼ਮਿਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ (661)-380-0184
 ਰੁਧਿਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ (661)-221-1448

ਮੈਜ਼ੂਦਾ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਸਹੂਲਤਾਂ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ, ਮੈਜ਼ੂਦਾ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਇਥੇ ਸੀਆਈਆਈ ਦੇ ਉਤਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਮੰਤ ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਵਫ਼ਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ। ਵਫ਼ਦਰ ਉਤਰੀ ਸੂਬਿਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਪੂੰਜਾ ਸੀ। ਗੱਤਰਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ 12 ਵੱਡੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਧਾਰ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਡਲ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਿੱਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀਆਈਆਈ ਤੋਂ ਸੁਝਾਅ ਮੰਗੇ। ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੁਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀਆਈਆਈ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਐਗਰੋ ਅਧਿਕਿਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਲਘੂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ, ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਸੰਪਰਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਵਫ਼ਦਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਨਅਤੀ

ਧੂਰੇ ਲਧਿਆਣਾ ਨਾਲ ਹਵਾਈ ਸੰਪਰਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤਚਣ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਈਐਲਐਸ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਹਿਰ ਲਈ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰੂਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਜਲੀ ਮਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਫ਼ਦਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਵੇਚਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਉਤੇ ਹਾਂਧਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਗੱਤਰਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਫ਼ਦਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਜੀਰੋ ਲਿਕਾਈਡ ਡਿਸਚਾਰਜ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਢੁੱਥੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਨਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਨਅਤ ਉਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਵੀਨ ਨੁਕਰਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਕੱਤਰ ਤੇਜਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਵਖੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਕਾਰਮਸ ਡੀ.ਪੀ. ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਸੀਈਓ ਪੰਜਾਬ ਬਿਉਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਡੀ.ਕੇ. ਤਿਵਾਤੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੀਆਈਆਈ ਦੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਇਲਾਵਾ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਚਿਤ ਜੈਨ, ਗੁਰਮੀਤ ਭਾਟੀਆ, ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਵਜੀਤ ਸਮਰਾ, ਸੰਦੀਪ ਜੈਨ, ਬਾਬੂ ਖਾਨ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ALIEN TRANSPORT LLC YUBA CITY ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ long haul ਲਈ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ Midwest, Detroit, Michigan ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਅਤੇ 38 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਈਲ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ (ਤਾਰੀ ਸਹੋਤਾ) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: **800-596-6407**

HSD TRUCKING INC
 HIGH SPEED DELIVERY

Paul Singh
 President

697 N. Palora Ave., Ste. C
 Yuba City, CA 95991
 Ph (530) 777-3069
 Cell (530) 682-1500
 Fax (530) 755-4747

KANG TRANSPORT
Kang Transport LLC
3391 Industrial Drive
Yuba City, CA 95993

Cell
530-682-0781

Kangtransport@gmail.com

ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ

ਬਾਰਤ ਅੱਜਕੁਲ ਗੰਭੀਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਂ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਹਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੌਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਅਜੇਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਈ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੌਚ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਕਟ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਖਾਵੇ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਕਿਸਾਨ ਨਸ਼ਿਆ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਯੱਥੋਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਬੰਧਿਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਅਮਦਨ ਕਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਿਸਾਨ ਫਸਲੀ-ਵਿੱਡਿਨਤਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਖੱਡਨ ਲਈ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 1960ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭੁਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁਗਤ' ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਵਿੱਚ ਮਸੀਨਰੀ ਅਤੇ ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘਟਾਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਦਰਤੀ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨ 365 ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਪੱਧੀ ਅਰਥਵਿਗਿਆਨੀ ਸੁਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਘੰਟ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਵਿਹਾਲਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਲੇ ਬਹੁਤ ਘੰਟ ਥੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 2011-14 ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 43 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 60 ਫੀਸਦ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸਟਰੀ ਅਮਦਨ ਵਿੱਚ 13.9 ਫੀਸਦ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ,

ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਦੇ ਵੀ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋਚਣ ਦਾ ਢੰਗ।

ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨੇ ਲੈ ਕੇ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਸਿਰਫ ਜਿਉਣ ਲਈ ਲੋਤੀਦੇ ਖਰਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਰਚ ਅਪਣਾ ਨਿਊਨਤਮ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਧਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਇਸਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਬਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਡ੍ਹ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ 80 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸਿਰਫ 5 ਘੰਟ ਤਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਘੰਟ ਪੜ੍ਹਿ-ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1991 ਤੋਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ 'ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ' ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਨਿਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਡ੍ਹ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮਿਆਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਉਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗੈਰ-

ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਂਨ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਹਿੰਗਾ ਸ਼ਰਾਬ, ਅੰਡਾਮ, ਹੈਰੋਇਨ, ਸਮੈਕ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਨਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਖਰੀਦਾਂਗੇ? ਕਾਰਪੋਰੇਟ/ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਜਗਤ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਯੇਡਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਿਰਫ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ/ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਜਗਤ ਉਪਰ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਕੇ ਭੱਜ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬੰਦ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿੱਡਿਨਤਾ ਵੱਡਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ-ਜਲਵਾਯੂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸੀ। 1960 ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਖਮਰੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁਖ ਤੋਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਮੁੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮਝ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੱਤਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗੈਰ-

ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੰਗਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਫੇ ਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਾਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ, ਸੋਕਾ, ਭੁਚਾਲ ਆਦਿ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਘੰਟ ਅਮਦਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਘੰਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮਿਆਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਉਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੰਗਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਫੇ ਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਾਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਸੋਕਾ, ਭੁਚਾਲ ਆਦਿ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਘੰਟ ਅਮਦਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਘੰਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮਿਆਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ

ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੁਹਿਕ ਛੇਡਖਾਨੀ

ਸਿੱਧੂ ਦਮਦਾਸੀ

ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੋ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਸਾਲ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੰਗਲੂਰੂ ਸਹਿਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਐਮ.ਜੀ. ਰੋਡ ਅਤੇ ਬਿਗਰੋਡ ਰੋਡ ਦੇ ਰੋਟੋਕ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਤੀਜੀਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੁਹਿਕ ਛੇਡਖਾਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਹਿਰਾ ਦੇ ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ। ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਹਵਸ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਭੀਤ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਤਸ਼ਦੇਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਧੱਡਮੀ ਜ਼ਰਮਾਨੀ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੋਲੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਉਹ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਵਿਹੀਨੀ ਖੇਡ 'ਤਾਹੁੱਸ ਗਮਾਈ' ਵੀ ਚੇਤੇ ਵਿੱਚ ਉਤੇ ਪਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੂਸਰੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਤੀ ਕਾਰੀ ਬੇਵੱਸ ਅੰਰਤ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਵੈਤੀ ਰਵਾਇਤ ਕਈ ਅਰਬ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ 2005 ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਮਿਸਰ ਅੰਦਰ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟੇ ਲਈ ਮਹਾਂ ਮੁਜਾਹਾਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਇਸ ਮੁੜ੍ਹੇ ਵੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੁਜਾਹਾਰੇ 'ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਰਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਹੁੱਸ ਵਾਂਗ ਸਮੁਹਿਕ ਛੇਡਖਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਛਾਣੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਣਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਜਤ ਮਾਨਿਸਕਤਾ ਦੀ ਪਕਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਾਹੁੱਸੀ ਭੀਤ ਬਦੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਦੇਸੀ, ਬੱਚੀ ਤੇ ਅੰਰਤ, ਉਤੇਜਕ ਤੇ ਸਾਦੇ ਪਹਿਲਾਵੇ, ਪੈਦਲ ਤੇ ਸਵਾਰ, ਸਿਆਸੀ ਰੈਲੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜਸ਼ਨ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ। ਬਸ, ਭੀਤ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤੀ ਅੰਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀ ਕਲਬਾਤਾਂ 'ਚੋਂ ਭੇਡੀਏ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੇਲਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਪੁੰਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਰਦਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ-ਸਥਾਨ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਥੈਰ! ਤਾਹੁੱਸ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਤਾਹੁੱਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਚੜ੍ਹਤੇ ਦੀ ਫਿਰਕੀ ਕਈ ਦਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੱਲ ਪੁੰਜ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਉਮਰੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਮੋਹਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਛਾਪਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਇੰਨਾਂ ਛੋਟਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਦੇ ਢੱਡੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਲਾ ਪੁਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਕੰਨ ਪਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸ਼ੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੀਤ ਦਾ ਧੱਡਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਹੇਤ ਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੰਜ ਗਈ।

ਸੀਬੀਐਸ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਦੇ '60 ਮਿੰਟ' ਨਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ ਨੇ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹਾਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਡੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਗਨਕ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਛੇਡਖਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੱਸ। ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲਾ...। ਮੇਰੇ ਨੰਹੀਜ਼

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਗ ਲੇਗਨ

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਵੱਲੋਂ

RAVI BAINS, DEVAN BAINS AND JYOTI BAINS

Ravi Bains and all Bains Family

ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੈਂਸ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫਾਰਮ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਲਿਖਾਂਗੇ

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਵੱਲੋਂ

**Mandip
Singh Dhillon**

**Balraj
Singh Dhillon**

ਸਾਂਝੀ ਰਸੋਈ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਸੁਆਦਲੀ ਬਰਫੀ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ- ਸਾਂਝੀ ਰਸੋਈ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਬੀਬੀ ਤਰਨਜੀਤ ਧਾਮੀ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਰਫੀ ਤੇ ਬੇਸਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਦਿੱਖਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਸੁਆਦ ਦੀ ਬਰਫੀ ਤੇ ਬੇਸਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ, ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਵੇਸਣ ਹੀ ਮਸਹੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕ ਵਾਰ ਬਰਫੀ ਤੇ ਬੇਸਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਵੇਖ ਕੇ ਆਉਣਾ।

ਵੈਸੇ ਖਾਣਾ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹੱਥ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤਰਨਜੀਤ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 530-763-5669 ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝੀ ਰਸੋਈ 1144 ਓਸਵਰਡ ਰੋਡ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਹੈ।

Low Rate Loans

Credit or income
problems are welcome

Real Estate Loans

Commercial Loans

Apartment Loans

Construction Loans

Business Loans

Loans up to \$30 Million

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੱਢਿਤ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਨਕਮ ਘੱਟ ਹੈ,
ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਨ ਕਰੋ

For more information Call:-

(408) 307-6331

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੀਧਲੜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਿਯਾਰ ਜਾਰੀ

ਕਰੋਡਾਂ ਰੁਪਏਂ ਡਕਾਰ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਸੁਬਈ ਮੰਤਰੀ ਸਰਜੀਲ ਮੈਮਨ ਨੂੰ ਘਰ ਪਰਤਣ ਉਤੇ ਹਮਾਇਓਂ ਵੱਲ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਲੋਕ ਸੇਵਾ' ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਾਮਾਨਤ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਲੋਗ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੇਰੀ' ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਜੋਕੀ ਪੀਪੀਪੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ) ਦਾ ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥਾ ਨੂੰ 'ਆਮ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਜੀਲ ਮੈਮਨ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪੀਪੀਪੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਜ਼ਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੇ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਆਗੂ ਮੰਚ ਦਾ ਸਿੱਗਾਰ ਬਣੇ ਜਦੋਕਿ ਭੁੱਟੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਵਲੀ ਸਦਾ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭੁੱਟੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਗੁਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੋਕੀ ਪੀਪੀਪੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਚਾਹੇ ਭੁੱਟੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਜਿੰਦਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਯੀ ਬੇਨੀਤੀ ਭੁੱਟੇ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਕਿਆ। ਕਈ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਰਾਬਤਾ ਕਰੇ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਭੁੱਟੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਸਖਸੀਅਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਅਗਾਂਹਵਾਹੂ ਵਿਚਾਰਾਗਰਾ ਨੇ ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਵਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਾਮਰਨਾਕ ਹੈ। ਭੁੱਟੇ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨਾਂ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਸੌਂਡ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਅਕਤੀਆਂ

ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਸਦਾਰਤ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਖਾਸਾ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਜ਼ਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਕੀਤੇ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਤਕ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਸਫਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਸਿਆਸੀ ਸਕਤੀ ਤੋਂ ਪਤਨ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦਰਦ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਰਮਿਆਨ ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣੋਂ ਗਏ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਾਸਕ ਵੱਲ ਫਾਰੇ ਲਾਇਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕੂਕ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਜ਼ਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੱਟਤ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਕਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭੁੱਟੇ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਬਦਦਾ ਬੇਨਜੀਰ ਭੁੱਟੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਸਮਾਂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਚਾਲਚਲਣ ਅਤੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੇ ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਦਿੱਤਾ। 2013 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਕੱਟਤ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸੂਬਾ ਸਿੱਧ ਵਿੱਚ ਨੋਂ ਸਾਲ ਦਾ ਕਸ਼ਾਸਨ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੰਦਾ ਸਿਸਾਲ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਣਾ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀਪੀਪੀ ਦਾ ਟੇਰੇਡ ਮਾਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਜੀਲ ਮੈਮਨ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫੈਡਰਲ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੀਪੀਪੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਸਿਆਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਲਾਫਲ ਲੱਗ ਲੱਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ

ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਰਜੀਲ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਕੱਲਾ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਹਿਸ ਮੁੱਝੜਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਟੱਪੀ' ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿੱਧ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਪਈ ਸਨ। ਟੱਪੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਇਦ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਨਾਇਕ' ਵਰਗੇ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਜਲਦ ਵਤਨ ਪਰਤ ਆਉਣਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਪੀਪੀਪੀ ਵੱਲ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਜੀਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੌਦਾ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਘੀ ਮੰਤਰੀ ਹਾਮਿਦ ਸਈਦ ਕਾਜ਼ਮੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਕਈ ਸਾਲ ਤਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਣ ਮਹਾਰੋ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਡਾ। ਆਸਿਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਭਾ. ਆਸਿਮ ਨੂੰ ਕੋਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕਈ ਸੌਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋਰਾਨ ਦਿਹਸਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਿਆ ਖ਼ਜਾਨੇ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਚੁਨਾ ਲਾਉਣ ਵਰਗੇ ਕਈ ਅਪਾਰਾਕ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ 19 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜੀ ਕਈ ਵਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਵੀ ਵਤਨ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ- ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ (ਯੂਏਬੀ) ਤੋਂ ਬਚੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਮੱਠੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੀ 'ਭ੍ਰਿਸਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ' ਦਾ ਧਿੱਢਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂਝ-ਦਾਇਰਾ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਵਧਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੰਟੇ ਵੱਜੋਂ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਕਦਮੇ ਅਜਿਹੇ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਜੋ ਅਦਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਨਾਕਾਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਗ ਧੋ ਦੇਵੇਗੀ? ਪਿਛਲੇ ਨੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੂਬ ਫਲਿਆ-ਫਲਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੌਚ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਜ਼ਰੀਏ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਛਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ 'ਬੋਸ' ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ 'ਖਾਤੀ ਯਾਤਰਾ' ਉਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ

ਅਫ਼ਗਾਨ ਮਹਾਬੀਬ ਧਮਾਕਾ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਸੰਕਟ

ਦੀ ਫੌਜੀ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਮਿਸਾਈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀਰੀਆ ਅੰਦਰ ਪੁੰਖਾਰ ਘਰੋਲ੍ਹ ਜੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਭੇਤ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਉਲੜ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਜੰਗ 'ਚ 4 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਸਹੁਲਤਾਂ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਲੱਖ ਲੋਕ ਲਪਤਾ ਹਨ। 254.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਐੱਸਤ ਉਮਰ 2010 'ਚ 70.5 ਸਾਲ ਸੀ, ਜੋ 2015 'ਚ ਘਟ ਕੇ 55.4 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਵੱਡੀ 2 ਕਰੋੜ 28 ਲੱਖ ਸੀ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਕਰੋੜ 40 ਲੱਖ ਲੋਕ ਉਝਤ ਗਏ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਨਾਰਬੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸੀਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੁੱਢੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਮਾਝੀ ਬੱਚੇ ਤੱਤਫ਼-ਤੱਤਫ਼ ਕੇ ਹੌਲਨਾਕ ਹਾਲਤ 'ਚ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਇਸ ਰਸਾਇਣਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 59 ਟੋਮਹਾਕ ਮਿਸਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਫੌਜੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ

ਨਾਲ 94 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੀਰੀਆ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਅਤੇ ਕਤਲੇਅਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਤ੍ਰਾਮਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਮਦੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪੂਰਬੀ ਏਸੀਆ 'ਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੋਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਸਥ-ਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਡੋਨਲਡ ਟਰੈਪ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸਿਭਾਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚੀਨ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸਾਈ ਇੰਗ-ਵੇਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚੀਨ ਬਾਰੇ 'ਇੱਕ ਚੀਨ ਨੀਤੀ' ਦੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਉਪਰ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਧਾਰ ਵਾਧੂ ਹੋਣ; ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਤਾਉਣ, ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਏਸੀਆ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਬਣਾਉਣ; ਏਸੀਆ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਅਤੇ

ਭੂਰੋਪ ਤਕ ਸਿਲਕ ਰੋਡ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਲੰਡਨ
ਤਕ ਮਾਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ
ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਉਪਰ ਸੱਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਉਭਾਰ
ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਪੂਰਬੀ
ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ
ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਅਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਛੱਤਰੀ
ਲਈ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ
ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਨਾ ਨਹੀਂ
ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਹੋਣਾ
ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰਘੇਸ਼
ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ
ਲੱਗ ਪਿਆ। ਚੀਨ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ
ਉਭਰ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸਮਰਾਜੀ
ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ
ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਖਰਚ ਪੱਖ 'ਨਾਟੋ'
ਵੇਲਾ ਵਿਹਾਂ ਚੁੱਕੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ
ਰੋਧਰ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਠਣ ਲਈ ਰੁਸ

ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ
ਚੌਧਰ ਜਮਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉਹੀ ਰੂਸ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਲੱਗਦਾ
ਹੈ। ਯੂਐਨਓ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰੋਲ ਅਤੇ ਸਾਂਤੀ ਸੈਨਾ ਖਰਚੇ
ਪੱਖੋਂ ਫਜ਼ੂਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸਾਂ ਉਪਰ ਦਾਬਾ
ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਨੂੰ
ਕਰੰਸੀ ਸੈਨੂਪੁਲੇਟਰ ਐਲਾਨਣ, ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ
ਕੰਧ ਕਰਾਉਣ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਪਰ ਸੰਸਥਾ, ਐਪਕ, ਪੈਰਿਸ
ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਯੋਗਿਸ਼ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਟਰੰਪ ਧੋਥੀ ਪੱਟਤੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਪਰ ਛੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਲਭਾਊ
ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਛੱਡੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ
ਲਈ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਵਜ਼ਾ
ਮਹਾਂਬੰਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਕਰਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ 'ਚ
ਮਿਸਾਈਲਾਂ ਦਾਗੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ
ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਪਿਛੇ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ
ਚੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ
ਮੱਧ-ਪੂਰਬ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰਬੀ
ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਵੱਧ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਇਹ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਟਕਰਾਅ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਇੱਕ
ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਰੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: ਮੁਕੱਦਮੇ, ਮਿਲੀਕੁਗਤ ਤੇ ਕੋਤਾਹੀਆਂ

ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ? ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਵ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਤੇ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈ ਝੜੋਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੋਡੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ?

6 ਦਸੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਿਹਣ
 ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਜ਼ ਹੀ ਫਿਰੁਤ੍ਤ
 ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ
 ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਉਂ, ਲਵ ਜਹਾਂ ਜਾਂ
 ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਫਿਰੁਤ੍ਤ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀਆਂ
 ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ ਤਾਂ 'ਅਡਾਵੀ ਤੇ ਕੰਪਨੀ' ਦੇ ਰੇਲ

250 ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ। ਗੋਪਰਾ ਰੇਲ ਅਗਨੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ 59 ਕਾਰਸੇਵਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 1000 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫਿਰ੍ਹੂ ਦੇ ਧੁਰਵੀਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਦਸ਼ੁਰੂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸੰਕਟ

ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੀਹੀਵੀ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਵਾਦ ਨੇ ਮਹੰਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲਾਘ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਜੋ ਬੀਤਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਪੱਥੀ ਮਾਨਵੀ ਚਿਹਨਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਲਾਅ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਵੀ ਉਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਬਲਕ ਦੇ ਪਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਧੀਨ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉਤੇ ਧੱਕਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਲਾਘ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤ੍ਰੇਤੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਸਲਾ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਅੰਤਰ-ਦਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਨੇ ਲਾਘ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਘ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੀਆਂ ਮਨੁੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਨੇ ਭਾਰੂ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰੇਕ ਕੋਣ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹੁ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੀ ਬੁਨਤਰ ਅਤੇ ਬੁਨਤਰ ਵਿਚ ਗੱਲਣੋਗ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ-ਕਿਉਂ ਤਾਂ ਟਕਰਾਵੇਂ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਲਿੰਪੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡ ਵੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪੇਸ਼ਤਾ।

ਵਿੰਡਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਸੱਤਾਵਾਨ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਇਕਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਗੋਚੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗੁਆਚਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦਾ ਅਮੁੰਕ ਕੜਾਨਾ ਗੁਆਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਫਿਰਕੇ - ਈਸਾਈ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਆਦਿ - ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਸਕਣ ਵਿਚ ਅੰਖ ਮਹਿਸਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸੰਕਟ ਇਸ ਕਦਰ ਗਹਿਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਉਲਟੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਲੀਨੀਕਰਨ ਕੋਈ ਸਹਿਜ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਿ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਗੋਰਾ ਸਮਾਜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਮਾਨਵੀ ਦਾ ਆਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਗੁੱਝਾ ਨਸਲੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਰੋਹਮਈ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵਚੇਤਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਵਾਨ ਗੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਆਦਿ-ਵਾਸੀ ਬਸਿਦਿਆਂ ਦੀ ਰਾਮਕਤਾ ਸ਼ਾਹਿਰਦਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕਾ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਚਾਹੇ-ਅਣਚਾਹੇ
ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਡਤ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਤਾ ਉਸੇ ਗੱਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਟੌੜਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਨਰ-ਗਠਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਜੱਟ-
ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਣ ਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਰਗ ਅਤੇ
ਦਲਿਤ ਸ੍ਰੀਵੀਂ ਹਾਸ਼ਿਆਗਤ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ
ਹਾਸ਼ਿਆਗਤ ਵਰਗ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਵਿੱਖ ਸਥਾਪ ਕੇ ਆਪਣੀ
ਨਵੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਰਚਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗਾਂ, ਅੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ
ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ
ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਅਤੇ
ਜਗੀਰੂ ਸੌਚ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਕਤੀ ਮਿਲਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਬਗ਼ਬਾਰੀ ਵਾਲੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਪੇਸ ਵਿਚ ਜੀਣ-
ਸੀਣ ਦੇ ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਪਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਪਾਖਿਸਤਾਨੀ, ਭਾਰਤੀ, ਪਰਵਾਸੀ) ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਰੰਪਰਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਿਹਿਠ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਖੂਸ਼ਗਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸੰਬੰਧ

ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਹੋਣ ਬਾਅਦ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਛੇਤੀ ਐਲਾਨਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚੀਨ

ਨੈਟਵਰਕ, ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਯੈਕਟ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜੋਨ
ਉਸਾਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ
ਜਾਏਗਾ। ਚੀਨ ਦੇ ਸਿਨਹਿਆਂਗ ਸੁਖੇ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ
ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਤਕੀ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ
ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ, ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ
ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੱਡਾ
ਹੁਲਾਗਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਚੀਨ ਦੀ ਲੀਫਰਸਿਪ ਦੇ ਇਸ ਰਣਨੀਤਕ
ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਰੈਖੀ ਤਾਕਤ
ਦਾ ਸੰਤੁਲਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਚੀਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਜਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧ ਆਲਸ, ਵਣਜ ਜਾਂ ਸਿਰਦ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਤੁੰਘੀਆਂ ਦਰਤਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।" ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਕਿੰਬਤ ਸੇਮੇਤ ਸਮੁੰਚਾ ਕਿੰਬਤ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਇਕਮੁੰਠਤਾ ਉਪਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੀਨ ਵੱਲ ਮਿਆਮ੍ਬਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਰਹੱਦ ਲਈ 'ਮੈਕਮੋਹਨ ਲਾਈਨ' ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੀਨ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਬਚਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਲ ਕੈਨੈਡੀ ਆਪਣੀ ਪਸੱਤਕ 'ਦਿ ਤਾਈਸ਼ ਐੰਡ ਫਾਲ ਐੰਫਾਂਡ

ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਵਧਣ-ਘਟਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੱਲਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਹੋਰ ਸਖਤ ਤੇ ਹੋ-ਹੱਲੇ ਵਾਲੀ ਡਿਪਲੋਮੇਸੀ ਦੀ ਆਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਐਲਈਸੀ ਉਪਰ ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਸਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਮੁਠਭੇਡਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਬਾਅ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨਤਾ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸਰੱਖਿਅਤ ਲਈ

ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ: ਸ਼ੀਕੇ, ਸੁਆਲ ਤੇ ਸਾਫ਼ਟਵੇਰ

ਸਿੱਧੂ ਦਮਦਮੀ

ਜੇ ਮੈਸੂਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੰਨੜ ਦੇ ਗਿਆਨਪੀਠ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਜੇਤਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੇਖਕ ਕੁਵੈਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਨਾ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਉਸ ਸ਼ਹਸੀਅਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ 1980ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਸੁਅਲਾ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਾਂ ਤੇ ਮਨਾਸਾ ਗੀਗੇਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪਤਰਗਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੈਸੂਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਪਰਚੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੋਟੋ ਆਰਟਿਸਟ ਤਿਥੈ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕੁਵੈਪੂ ਨਾਲ ਭੇਟ ਵਾਰਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰਾ ਸਮਾਂ ਫਿਕਸ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। (ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਿਤ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਆਸੀਂ' ਨੇ ਛਾਪੀ ਸੀ)। ਮਹਾਂਰਥੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸਾਏ ਗਏ 'ਕੁਵੈਪੂ ਨਗਰ' ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਉਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਾਕਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਵੈਪੂ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਦੇ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਉਗਲ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ: ਦਰਜਨਾਂ ਨਾਵਲ, ਦਰਜਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਸਕਰਿਪਟਾਂ, ਦਰਜਨਾਂ ਕਾਵਿ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗਿਹਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਬਹੁਰੰਗੇ ਸਿਰਜਕ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਖਿਤ ਗਈ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਨ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਕੁਵੈਪੂ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਆ ਮੁਰੂ ਕਰਨ ਤੇ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਦੇ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇੰਸਿਨੀਅਰਿੰਗ ਬਨਾਮ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਬਨਾਮ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ ਦੇ 'ਮੇਡ-ਇਨ-ਇੰਡੀਆ' ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਟਾਵਾਂ-ਟੱਲਾ ਸੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੁਰੇਦਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਮਸ਼ੀਨ ਫੁਲਪਰੂਫ ਹੈ, ਏਕੱਦੱਸਾ!'।

ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਇਲੈਕਟਰਾਨਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਚਰਚਾ ਛਿਡਦੀ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਛਿਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ 2008 ਵਿਚ ਗੁਜਰ ਗਏ ਐਸ. ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਢ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਫੁਲਪਰੂਫ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਕ ਟੋਕ ਕੇ ਕੀਤਾ ਦਾਅਵਾ। ਰੱਖਿਕ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਵੇਟਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਮ ਕਿ ਧੰਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਅਟੱਲ ਯਕੀਨ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਈ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ

ਸੁਧਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਡੀ ਦੇ 'ਮੇਚੀ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਹੈ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਹਾਰ ਗਏ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ 'ਕੁਝ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਹੈ' ਤੱਕ ਇੰਡੀਅਮੈਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਵਾਰ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਲਜਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੰਦੇ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮਾਮਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਮਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 1999 'ਚ ਵੱਡੀ ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਲਗਪਗ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲੀ ਖੇਤਰੀ ਦੇ ਮੁੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਈ. ਵੀ.ਐਮ. ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਾਕਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਵੈਪੂ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਦੇ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਉਗਲ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ: ਦਰਜਨਾਂ ਨਾਵਲ, ਦਰਜਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਸਕਰਿਪਟਾਂ, ਦਰਜਨਾਂ ਕਾਵਿ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗਿਹਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਬਹੁਰੰਗੇ ਸਿਰਜਕ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਖਿਤ ਗਈ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਨ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨ ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਕੁਵੈਪੂ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਆ ਮੁਰੂ ਕਰਨ ਤੇ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਦੇ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇੰਸਿਨੀਅਰਿੰਗ ਬਨਾਮ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਬਨਾਮ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ ਦੇ 'ਮੇਡ-ਇਨ-ਇੰਡੀਆ' ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਟਾਵਾਂ-ਟੱਲਾ ਸੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੁਰੇਦਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਮਸ਼ੀਨ ਫੁਲਪਰੂਫ ਹੈ, ਏਕੱਕੱਦੱਸਾ!'।

ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਸੁਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮਾਹਿਰ ਹਾਲੀ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। 'ਵਿਕੀਲੀਕਸ' ਦੇ ਜੋਟੀਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੀ ਸੁਪਰ-ਪਾਵਰ ਦੀ ਸਾਇਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਛਲੇ ਵਰਿਅਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਇਲੈਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮਜ਼) ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮੁੰਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਸ਼ ਬਦਲਾਵ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਲਾਲਵੀਤਾਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਕੱਜਣ ਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਿਤਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਕਾਉਣ ਤੇ ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ।

ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੰਗਾਰਾਜਨ ਵਲ ਬਣਾਈ

ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਫੁਲਪਰੂਫ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ: ਵਰਤਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਨੈਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਾ ਹੋਣਾ- ਭਾਵ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਸਿਲੀਕੋਨ ਚਿੱਪ ਵਿਚ ਬੁਣੀ ਗਈ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਫ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿੰਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ, ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਨ੍ਹਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਵੇਂਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਲੱਗ ਵਾਲੀ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਆਫ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਲੈਕਸ ਹਾਲਡਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿੰਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ, ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਨ੍ਹਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਵੇਂਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਲੱਗ ਵਾਲੀ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਆਫ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਲੈਕਸ ਹਾਲਡਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿੰਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ, ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਨ੍ਹਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਵੇਂਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਲੱਗ ਵਾਲੀ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਆਫ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਲੈਕਸ ਹਾਲਡਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿੰਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ, ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਨ੍

A&A

AUTO AND BODY WORKS

Jasbir Singh Takhar
510-755-2132

Free Estimates
Free Towing

**Harmandeep
Singh**

ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ
ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਟੋ-ਟਰੱਕ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

We Do Complete Engine, Transmission, Body and Paint Work. We Sell Used Cars at a Good Price

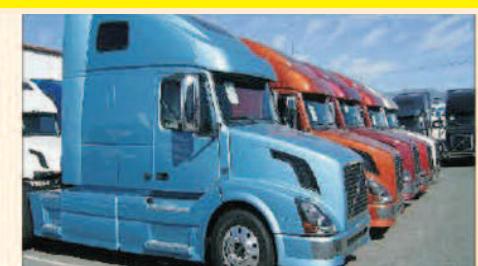
1421 Industrial Pkwy West- F
Hayward, CA 94544

510- 733- 2222

**TEC
Equipment**
Your Best Business Partner

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ

Harjinder Singh Bal

Direct (510) 577-5509

Cell (510) 613-3573

hsingh@tecequipment.com

**8099 S Coliseum Way
Oakland, CA 94621**

www.tecequipment.com

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਡੀਆਂਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Paul
510-978-7170

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਤੇ ਬਣਾਉਣ
ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੁ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ,
ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ
ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਆਂਦੀ
ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ
ਸਕਦੇ ਹੋ।

Gill
510-709-5285

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਇੰਡੀਅਨ-ਫਿਜੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁਝੀਨ

ਮੁਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

